

CENTI

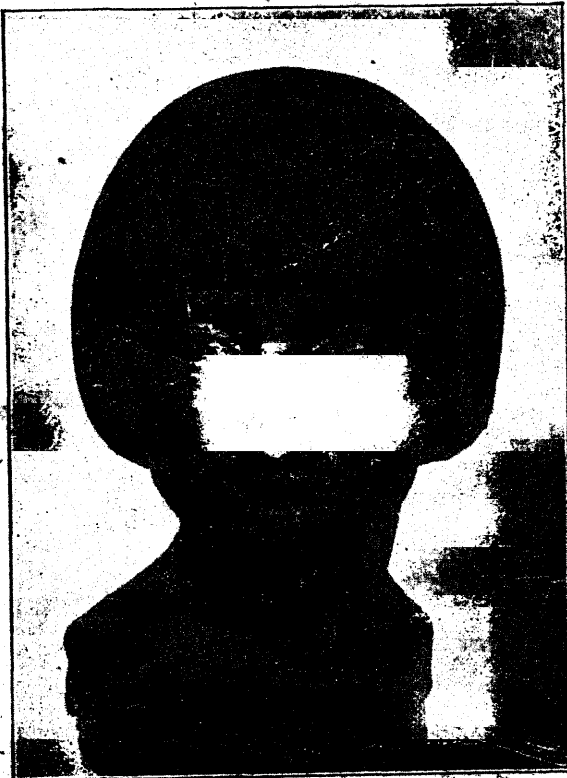
ROMAAN

MASTAKÄIK
LINN, 1933.A.

G
MAM
BER
G

No

6

H. Halliste.

„Lossu“

Savi.

JAC... O/Ü.
RENU”

ROMAAN Nr. 6

SISU:

Malle Jonn: Laps, ära nuta!
 Arnold Liiv: Kaks hinge.
 Inglise romaan: Martin Diabo.
 Henry Janson; Üks armulugu.
 Valev Uibopuu: Lootusetu.
 Guy de Maupassant: Pierrot.
 Lorenz Corvinne: Sasha.
 Suad Dervish: Türgi abielu.
 Ervin Stranik: Vana kell.
 Rolf Urban: Waim kuivalgel.
 Aja Berg: Meeletu mees.
 Tätt ja nalja.

Romaan'i

tellimishinnad 1933 aast:

Kodumaale ühes saatekuludega:

12 kuud (24 nr-t)	Kr. 6—
9 " (18 ")	" 4.50
6 " (12 ")	" 3.25
3 " (6 ")	" 1.75
2 " (4 ")	" 1.25
1 " (2 ")	" .70
Üksiknumber	" .35

Välismaale ühes saatekuludega:

12 kuud (24 nr-t)	Kr. 8.—
6 " (12 ")	" 4.25
3 " (6 ")	" 2.25

„ROMAAN'i“ talitus

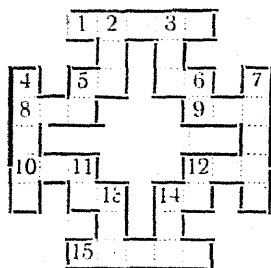
Tallinn, Vene tän. 13,
 telefon 437-18.

Hindmõistatus

Nr. 6 (264).

Ristsõnademõistatus.

Seadnud: Alfred Kask.

Põikread.

1. Linn Afrikas.
8. Meelit. sõna.
9. Puhkepaik.
10. Tuleb ette muinasjutus.
12. Rohumaa.
15. Kirjutusvahend.

Püstread.

2. . . . Lootus ja Armastus olla kolm hääd asja.

Sõnade tähendused.

3. Kõige toijja.
4. Prillitõõstur.
5. Valuh te.
6. Sidesõna.
7. Usk maailma looja, jumala sisse.
11. Sidesõna.
13. Mõla.
14. Ilma . . . ha.

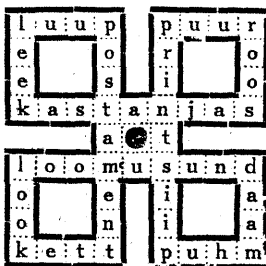
Õigete lahendajate vahel loositakse välja 2 auhinna:

1. auhind — ilukõites aastakäik „Romaan“ 1922 a.
2. „ — Fredeberk Tuglas „Toomp a vanglas“.

Lahendused tulevad saata ehk tuua „Romaani“ talitusele Vene tän. 13, Tallinn, märgusõna all „Hindmõistatus“ kuni 5. aprillini 1933. a. Loosimine on 7 aprillil 1933. a. kell 4 p. l. talituse ruumes, Vene t 13. Lahendus avaldatakse „Romaan“ nr. 8 (266).

„Romaani“ talitus.

Lahendus Nr. 4 (262)

Rottmaat

Nr. 6 (264)

Märts 1933

XII. aastakäik.

Laps, ära nuta!

Malle Jann.

Miks nuutsud, maimuke, kas otsid oma
ema?
Või kaotand sa lelu armsaima?
Sa vaata, kuldses sõmerliivas tema
Seal puhkamas on ühes nukuga!

Laps väike, kui sa ainult teaksid,
Et praegu aimduseta oled õnnelik!
Su asemel ma nukuvangert veaksin,
Ei nuutsuks ma, ei oleks murelik!

Kui täituks muinasjutt, ma kutsuks kohe
haldja,
Mul paluks kinki, — maimukese pea!
Nüüd ehaajal vaon vaid muinasvalda,
End tunnen lapsena — see hingele on hea!

Ma hobuse toon mängunurgast välja —
Mis sest, et ta vaid kolme jalaga;
Ta rakendan — ja nukkudel teen nalja,
Neil muinasjutte vestan salaja!

Kuid muinasjutust saanud — elutõde,
Mu nukud surnud, lelud katkenud;
Ja lapsepõlvest kasvand võitlus — kibe,
Head haldjad minevikku haihtunud.

Kaks hinge.

Arnold Liiv.

Tähed siravad . . . Külma paugub tume-
dalt mürtsudes järve jääpinnas, aia teivas-
tes ja maja palkides . . .

Lumi krigiseb, rägiseb, krudiseb teekäija
külmetanud saapa all. Lumelilled ehivad
puid ja põsaid sakilisse pitsivahtu. Iga
vähem kui asjakene külatänavas, kui ka
suure kuusemetsa põues, kuiv kasteheina
kõrs põllupeenral — nad kõik on valges
iluehtes. Surev ilu . . . Uinuv elu . . .
Ja kõige selle ilu ehtes, salavaikuses, kül-
makaisus uneleva looduse üle valab kah-
vatu kuusirp külmast sinakat, kristallisee-
runud valgust . . .

See on Külmetaadi pulmaöö, kui ta Lu-
meneiut suudleb linnas ja külas, metsas ja
põllul . . . Seal naeratab vallatu Lumekris-

tall, vahib tähtede taevast silma ja algab
juttu krigisevalt:

„Kas sa nägid, emakene, Vana-lumi, seda
õhukeses, poolkulunud sügispalitus noort-
meest, kes kiirsammul mööda teed ruttas
poolupakile vajunud koolimaja poole. See
on suur luuletaja hinge-haige. Ta armas-
tas kõike seda, mida või keda ta näeb,
isegi seda, mis on haiglase aju kujutus.
Ka oma vihamehi on ta valmis armastama.
Ja kas tead, ilm ei tunne teda, tema tööd,
vaid tasub temale head kurjaga . . .

Mul on kahju sellest hinge-haigest, kuis
ta vaenekene külmetab, ning tühja kõhtu
tundes sammu kiirustab! Ja imelikku laulu
ta praegu ümises endamisi minust üle as-
tudes: „Kaks keha on teineteise lähedal,

kuid hingedes neil vaheks mõõtmatu maa...“

— „Emakene, Vanalumi, ma ei saa aru, mis see imelik mees nende sõnade all mõtleb?“

— „Ja, ja, kaks keha on teine teise kaisus, kuid vaheks neil hingedes mõõtmatu maa! Need on rasked mõtted — haige hinge sügavuse allikaist väljavoolanud üksikule juurdlejale mõistetavaks,“ sõnas Vanalumi kristallikesele ja vaikis. Ta jäi tukkuma talveõõ uinakus.

— „Emakene, emakene! Vaata seda väikest kelmikalt vilkuvat tähepojakest seal kuusirbi seljataga. Eks meie ole kui teine teisele loodud? See sinakalt vilkuv Tähepoeg tuleb mulle küünlapäevaõöl kosja. O, emakene Vanalumi, sa ei või arvata, kui õnnelik ma siis olen! Nii sinakas külm on ta. Ta päästab mind igavese kurja Tulepoja — päikese käest. Sa ei oska arvata, kuis ma soojust, mis Tulepojast välja keeb, kardan! See rikub mu külma safiirisära, muutes mind mudaseks veetilgaks. Ma ootan Tähepoega pikkadel talveöödel... Tema peale mõteldes väriseb, helgib õnnes minu külmast kristalliseerunud süda...“

Emakene, emakene! Eks nii ole õigem: Kaks hinge on üksteisest mõõtmata kaugel, kuid ometi nii teine-teise päralt...“

— „Kristallikene, kristallikene! Luuletaja hinges peab võitlust Jumal kuradiga. Ja tõde ilmub just seal, kus ei ja-ga maadleb...“

Tütreke, tütreke! Minu hiilgeaeg on möödud, kuid arvan, et ei sina ole kohane Tähepojakesele hingeõeks, sest kaks keha teine teise süleluses, kuid hingedes neil mõõtmatu maa...“

Vanalumi vaikis ja tema tütrekene uinus diamantidest ja Tähepoja armastusest und nähes... Kristallikene nägi unes, kuis teda pöörane maru kiirutas, ja oh õnne, ikka lähemale Tähepojale. Lõpmatult lendas ta — mõõtmatu kõrgustesse...“

Kuid mis see oli? Hirmu värinad löiksid kõigest tema raffineeritud ollusest läbi. Oli see tõde, et tema sarnasest Tähepojast soojust, tuld hõõgus!“

Neiu Lumekristallikene karjatas... Ta tahtis maa peale tagasi langeda, kuid nägemata jõud tõstis teda ikka kõrgemale, tulisele kogule lähemale...“

Tähepoja armu kaissu langedes sulas Lumekristallikene veepiisaks kokku, kui kehaks saanud hall elu...“

Kusagil ohkas surev lumimemm: „Kaks keha on teine teise kaisus, kuid hingedes neil vaheks mõõtmatu maa...“

15. III. 28.

Martin Diabo.

Romaan Inglise keelest.

6

„Nad on ju siis pagana targad,“ pilkas Bevis lustilikult. „Aga küll nende silmad suurduvad, kui nad meid enam ei leia.“

Bevis naeris kahjurõmsalt.

„Tuul on väga soodne — varsti oleme läinud. Need nadikaelad mõelgu, et Olympia jumalatekäd meie on päästnud.“

Martin andis Lincolnile märku.

„Evelyn Hope“ vinnas ankrud üles ja libises pea pärast seda jõge mööda alla — ta oli vaenlaste silmist pimedas pääsenud — —

Tundide järele peatus „Evelyn Hope“.

Kaks paati lasti vette, pakiti sinna tarvilised asjad ja kuld, siis läksid sinna ka Jennifer, Lillas, Bevis, Paul ja Martin.

Kapteni asetäitjana jäi „Evelyn Hopele“ Lincoln, kes laeva pidi viima St. Anjosse.

Pikkamisi kaugenesid paadid laeva juurest, mis peagi viie vapra silmist kadus; kuulda oli veel vaid lainte laksumist laeva külgedele vastu.

Keegi ei rääkinud. Aegajalt välgatas Martin oma taskulaternat, et pimedas orienteeruda. Kartlikult põksusid nende südamed ühes aerulöökidega. Üks, kaks, üks, kaks, üks kaks, selle vahel välk Martini lambist — üks, kaks, ikka kaugemale jõudsid nad laevast, mis neile nii kaua oli pakkunud peavarju ja oli kõigile armsaks saanud.

17.

Teel.

Nad tüürisid nõrga tulekuma peale kaldal ja seisid varsti liivasel, pehmel pinnal.

Saledad, tugevad mehed ootasid seal neid

ja pakkisid nende varanduse hobueeslite selga.

Madrused, kes nad maale sõudnud, lahkusid ja läksid laevale tagasi. Reisijad olid üksipäi — üksipäi võõral maal, ümbritsetud ohtudest. Neil oli vaid Martin Sondes, kes neile nüüd muutus rohkem juhiks kui ümburse tundjaks. Martin muutus neile varju-paigaks, puhkuseks, kelle ümber kõik keerles ja kellele neil see julgustükk kunagi ei oleks õnnestunud. Kaptenist oli neile saanud üliinimene, keda nad võisid täielikult usaldada ja kes näis olevat kõigi hädaoh-tude pidurdaja.

Nad võtsid istet hobueeslitel ja killavoor hakkas pikkamisi liikuma. Sõnatult ratsutasid nad üksteise kannul, piiratud kottpimedusest, järskudel, kaljustel teil mäest üles ja jõudsid lõpmata pikkade tundide järele üles tasasele kõrgustikule.

Värske, soolakas õhk lõi neile seal vastu ja elustas nende väsinud eluvaime. Natukese aja pärast peatusid nad, kargasid maha ja olid enda vaevu mässinud vaipadesse, kui juba uinusid raskesse unne.

Järgmisel hommikul tõusid nad kosunult ja läksid kõrgestiku äärele, et selle servalt alla vaadata jõe, mis sügaval nende all nagu lai, ähmaselt läikiv pael edasilookles.

Martin osutas pisikesele laevale kauguses, pani kiikri silmade ette ja hüüdis:

„Seal — vaadake — on „Evelyn Hope“!

„Veel üks laev on lähedal,“ märkis Bevis.

Kiikrid näitasid neile üht teist purjekat, kel oli tüme plekk keset laevalage.

See oli „Donna Diaba“, mis jälle oli parandatud. See lähenes nüüd „Evelyn Hope-le“, kus Pascobas vististi veel arvas kulla asuvat.

Pineva tähelepanuga silmitses reisiseltskond, kuidas vaenlase laev peatus ja mitme pika minuti järele jälle Fogasta poole hakkas liikuma.

„Aa, „Donna Diaba“ põgeneb,“ naeris Paul.

Martin vaikis ja silmitses sündmust tõsi-seil silmil.

„Miks ei kippunud Pascobas ja Cipriano kallale — mis te usute, kapten?“ küsis Jennifer.

„Sest et need peened härrad nüüd teavad, et laeval enam midagi ei ole, arvan ma,“ vastas Martin.

„Kas järgnevad nad meile?“ kuulatas Paul.

„Kuhu? Senzalas? Sellest ei tea ju Lincolngi midagi. Ja isegi kui Cipriano

seda kuuleks, jõuaks ta sinna hilja, sest et meie temast palju ees oleme.“

Hoolimata neist rahustavaist sõnust ei vabanenud seltskond ometi kartusetundest. Vaikides läksid nad oma laagriplatsile tagasi ja algasid varsti teekonda.

Metsa tumedus, mis neid ümbritses, nende üksindus ja teadvus, et Cipriano neid vististi veel edasi jälgib, rõhus neid ja halvatas nende keelt; see oli aimdus õnnetusest, mis neid Senzalas võis oodata. Kuid trotslikult ja vintske vastupanuga kannatasid nad ära kuumuse, ratsutasid tunde ja päevi, puhkasid ainult öösi, mil surmalaadiline uni neid valdas, aga ei kosutanud, nii et nad hommikul jälle väsinult pidid teekonda jätkama.

Varsti muutus mets nii paksuks, et nad pidid hobueeslitelt maha tulema ja rägastikust teed läbi murdma, nuge appi võttes. Veriste kätega ja niiskete, higist täidetud riietega, mis neil keha külge kleepusid, tungisid nad padrikust läbi, mitte hoolides hädaohtudest, mis neid seal varitsesid.

Hellitatud naised olid neil päevil otse üliinimliku vaevaga hakkama saanud. Imetledes silmitsesid mehed neid.

Kolmandal päeval laskis Martin, kes alati oli ratsutanud kõige ees, reisiseltskonna enesest mööduda ja ratsutas Jenniferi kõrval, kelle näole vaadates ta ehmatas.

„Lähemas laigus peatume ja puhkame enam aega. Teie olete väsinud ja vajate und,“ ütles ta soojalt.

„Und? Usun, et olen siin une unustanud. Õiget puhkust ma siin ei leia. Kui nüüd saaks kuski jahedas kohas magada — magada — magada — Jumal, kui suurepärane see oleks!“ Väsinud naeratus liikles ta näol. „Aga ei, see ei tohi olla!“ Ta raputas minema nõrkuse, mis teda oli vallanud.

„Aga sellises olukorras ei jõua te enam edasi.“

„Meie ei tohi kaotada aega; iga minut on kallis.“

„Kas tahate kokku variseda ja meid oma haigusega, mis võib kesta nädalaid, siin kinni hoida?“

„Ei ma varise, sest et ma seda ei taha. Ratsutan edasi seni kui teisedki ratsutavad.“

„Teil on vastupanu, Jennifer.“ Imetlev pilk riivas neiu kitsast, õrna kogu, mis suutis sellistele raskustele vastu panna.

„Seda on palju aega tagasi, Martin, mil te minuga vestlesite. Mispärast hoidusite minust kaugel?“ Nagu oleks Jennifer liig avameelne olnud ja enam reetnud, kui see ta aule sobis, lisas ta: „Midagi kosutavat pole naisele kui vestlus.“

Kartlikult nagu poiss, kes mingisuguse halva teo pealt tabatakse, vaatas Martin Jenniferile. Jah, ta oli temast hoidunud — ja nii oli see küll parem. Mispärast pidid nad üksteisega lähemalt tutvuma? Oodatav murre lõi nende südamele siis ju palju suurema ja valusama haava.

„Selliste raskuste puhul kaotab inimene seltskondlikud tunded,“ vastas Martin põigates.

„Tõsi, kuid see pole üksi, Martin.“

Ettevaatlik pilk tabas teda.

„Teie eemalehoius peitub teatud mõte. Teie hoidute minust teisel põhjusel, Martin. Seda ma tunnen.“

„See peitub õhus; inimene muutub sõna-kehvaks ja vaikseks.“

Jennifer naeris tasakesi:

„Teie olete aga väga muutunud. Ei tunne teid enam ära. Teie, kes varem ei sallinud vähematki peitemängu, tarvitate nüüd kõrvalepõikeid ja ettekäändeid. Mina pöördun tagasi loomulikkusele — ja teie tarvitate selliseid kunsttrikke. Kummaline. Kui ruttu võib inimene muutuda. Kui me koos hiilisime „Donna Diaba“ juurde, ja teie selle kangelasteo teostusite, Martin, siis kõvendas oht, mis meid ümbritses, meie vastastikku usaldust, köitis meid kõvemini üksteise külge ja kõvendas me sõprust. Ja tühi asi, tühi sellega võrreldes, mis juba oleme teinud, peaks meid jõudma lahutada ja meie sõprussidemeid lõdvendada? Martin, ütelge mulle ausasti ja avameelselt, kelle süü see on, et meie ilus seltsimehikkus purunes?“

„Meie õisel saagikäigul peitus meis joo-vastusesarnane tunne, vaimustus erakorralikkuse vastu. Aga siin pole midagi, millest maksaks vaimustuda; siin sureb kõik ühe-tonnilisusse ja väsimusse.“

Jennifer silmittes tähelepanelikult rääkijat, siis heljus õrn naeratus ta kahvatu suu ümber.

„Hea küll, hea küll. Näen, et teie ei taha enesest väljuda, ja ma ei võiteid seks sundida. Sellepärast räägime teistest asjadest,“ jatkas ta. „Kas te ei teadnud, et vestlus nii erutav on? Vaadake, kui kosunud ma juba olen. Miks ei paku te minule siis vahetevahelgi sellist rohtu?“

Jennifer oli hurmav omas naljatujus, kuigi ta silmade tagaseinast tõsidus ei tahtnud taganeda. Ometi oli tal õigus: Ta oli erutatud ja seega oma tardumusest vabanenud. Ta keha hakkas jälle kõvenema, ta väsinud ilme elavnes ja ta silmad kargasid ärkava huviga ühelt asjalt teisele.

Nähes seda tervet, värsket ja kosunud neitut ta elava ilmemänguga, voolas Martini kehast läbi mõnus tunne, ja rõõmustjoobununa, jõust paisuval rinnal vaatas ta imetlustväärivale olendile, kelle eest ta valmis oli kaalule panema kõik, jah, kelle eest ta valmis oli isegi surema . . .

„Jah, vestlus on arstirohi,“ tunnustas ta. „Aga mina olen raskepärane inimene — millest võiksin teiega vestelda?“

„Enesest,“ vestles neiu lihtsalt. „Näiteks huvitab mind teada, mis asi teid on siia metsikule maale ajanud?“

Martin naeris ülemealikult.

„Nii. Noh — mis te ütlesite, kui kuuleksite, et olen politsei eest põgenenud?“

„Seda ma ei usuks,“ oli otsekohene vastus. „Teil võib ju, nagu öeldakse, mõni süü olla, aga seadusevastast ja alatut tegu ma teilt ei usu. Vististi otsisite seiklusi — eks?“

Nagu pehme käe silitus puudutas teda see kindel, vapustamata usk temasse.

„Osalt oli see, osalt aga ka vajadus,“ vastas Martin. „Minu vanematel oli küll varandust ja mina võisin oma elu nii seada, kuidas see mulle meeldis, mina aga tahtsin teha midagi suurt ja iseäralikku, mis mul sealsete ajaraiskajate keskel, nõndanimetatud paremas seltskonnas, ei oleks õnnestunud.“

„Mõistan, te vihkasite sellist tegutsemist, nagu see neil moes on.“

„See ei rahuldanud mind,“ mõõnis Martin.

„Ma vihastas, kui kuulsin inimesi, kes rääkisid vaid toalettidest, seltskonnast, spordist, reisidest ja lõbust, rääkisid väsimusest ja ületöötamisest . . . Ja siis tulin siia, kus elu on loomulikum ja selle juures intensiivsem, kuidas iga üksik on tarvilik osa tervikus.“

„Miks sattusite siis just siia kohta?“

„See oli kummaline.“ Martin naeratas. „Mind otsekui kisti siia . . . Mingisugune tunne osutas minus Lõuna-Ameerikasse, laskis mind aimata, et siin leian rahuldust oma elurõõmule. Ma tulin — tundsin end algusest saadik kodusena ja õnnelikuna. Muidugi ei puudunud ka välised tõuked. Kuulsin kord mehest, kes ühes lõuna-ameerika linnakeses oli tõusnud tähtsaks. Selle linna raekojast leidsin ta pildigi. Pilt oli halvasti maalitud, ometi tuntav. See mees oli minu teine mina. Ta nimi oli Sonda. Ta oli vististi geniaalne pea, sest ta laskis ürgmetsa maha raiuda ja asutas selle linna, mida ta suure anduvusega ja tõsise mõistusega valitses. Ja kui ta suri, elas ta vaim

elanikkonnas edasi, kes talle ta heategude eest oli äärmiselt tänulik.“

„Suurepärane.“ Unistades vaatas Jennifer kaugele.

„Sonda . . . Sonda? Milline sarnadus teie nimega. Oli ta teie sugulane?“

„Ta oli minu vanavanaisa,“ tunnistas Martin. „Noil päevil teadsin ma aga veel üli-vähe tööst ja hindamatutest teenetest, mis ta sellele linnale oli lasknud osaks saada, aga üks osa tema verest ringles minu soontes ja — kutsus mind.“

„Ja te jatkasite tema tööd, Martin?“ küsis Jennifer särasilmil.

„Ei, see mulle ei sobinud. Mina katsusin inimesi teisel viisil aidata. Pöörasin oma tähelepanu metslastele ja poolmetslastele, indiaanlastele ja segarahvastele, kes meie kultuuri vajavad, ja aimasin seal suurt ülesannet.“

„Te olite siis umbes misjonäriks?“

„Jah; on ülev ülesanne pärismaalastele viia kultuuri ja religiooni. Paraku leidub palju inimesi, kes nende vastu isegi sõtta lähevad. Siingi oli kõige karedamaid võitlusi misjonäride ja nende vahel, kes pärismaalaste elutundmatust oma kasuks tarvitasid ja valitsust selle rikka rahva üle oma kätte tahtsid kiskuda. Mul oli minu sõitudel suureks rahulduseks näha, kuidas nende kartus ja umbusaldus, mida nad valgete vastu pärast võitlust tundsid, minu vastu kadus, kuidas kadus ka nende argus ja aset andis teatud lugupidamisele vaimlikult kõrgemal seisvate olendite vastu, kes neid kaupu vahetadas ei tüsanud. Juba kümme aastat on see minu amet ja ma pean tunnistama, et tunnen ennast selle juures päris hästi . . .“

„Kust tuleb see, et teil on hulljulge ja kardetava mehe nimi?“

Kelmikalt silmitsesid teda neiu sinisilmad. Martin muigas.

„Sest et ma ei karda võitlust, teda austan ja isegi armastan, nii kaugelt kui jutt on ausast, avalikust võitlusest. Minule on ta — noh, nagu ehk teile sport. See polegi õieti muud kui sport, aga peetud kardetavamate relvadega, ausam ja võib olla õiglustatungi. Seda tunnustavad ka elanikud ja peavad mehest, kes ausate abinõudega võitles, lugu.“

„Mõistan teid täielikult.“ Jennifer noogutas. „Teid peaks õieti nimetama rõhutute abiliseks ja aitajaks. Olete nüüdki jälle oma osavõtuga meie sugugi mitte vähe-kardetavast ekspeditsioonist sellise ülesande enesele võtnud.“

Nende sõnade juures oli Martini hea tuju, tema vajadus selle ilusa, mõistliku olendiga oma kõrval juttu vesta, äkki kadunud. Rõhutute aitaja! . . . Tema pidi Feltoni vabastama. Aitaja . . . rõhutute aitaja. . . See iroonia!

Ometi nägi ta, kui vajalik see vestlus oli Jenniferile, sest et see teda elustas ja erutas, ning oli õnnelik, et tema kõrvalt jälle pääsis.

Maapinna muudatus pakkus talle seks soodsa võimaluse.

Hiljem ei läinud ta enam Jenniferi juurde, vaid jäi kangekaelselt rongi etteotsa. Ta mõtted olid sünged ja sügav korts ta näos reetis, et Martin Sondes kannatas.

See oli Liliasele teretunud põhjuseks jälle Martinile läheneda, kes nüüd üksipäi oli. Ta ajas oma hobueesli kapteni kõrvale ja vaatas temale pilkavalt naeratades näkku.

„Millist löbu see teile vaiksetele meestele ometi teeb, et võite oma haavad lahti kiskuda!“

„Mis peab see tähendama?“ küsis Martin tusaselt.

„Ärge teike ennast teistsuguseks kui olete, Martin Sondes!“

Martin ei austanud teda vastusega.

„Ons teie intiimsed kõned Jenniferiga tõesti nii võluvad, et te neist ei saa hoiduda?“

„Mispärast ei peaks ma seda tegema?“

„Kuhu see teid viib, Martin?“ küsis neiu tõsiselt, pilketa, ja ta häääl värises pisut.

„Kas te ei näe, Martin, et see intiimsus teile seda piinlikumaks muutub, kui Felton vabaneb ja teid oma õe ees teotab ja maha teeb, kus aga iial saab?“

Martin silmitses teda imestunult. See oli kõlanud nagu kaastunne.

Neiu naeris kibedasti.

„Nähtavasti usute, et sellest rõõmustan, mis?“

„Sellele ma ei mõtelnud,“ tõrjus Martin.

„Kas usute, et minu südames midagi ei liigu, kui pean nägema, et teist saab sellise piimavalge näoga olendi teenerja ori?“ ütles Liliase kirglikult.

„Arvan, miss Seyler, lõpetame selle sobimatu jutu.“

„See rojutav käik teeb inimese pehmeks ja inimene katsetab isegi kaastundega.“

„Teie olete roidunud, väsinud,“ katkestas Martin ta jutu kindlasti.

„See oli vaid hetk nõrkust. Nüüd on see mööda. Ma alistusin vaid hetkeks kahetsusele, et selline mees kui teie, meelegeitlikust tõrjest hoolimata, ikka jälle selle naise

võrku langeb, kuna ta ennast peaks vabas-
tama. Kuid nüüd olen jälle endine ja vihan
teid nagu varem. Tunnen tõesti eellõbu
draamast, mis teie ja te südamedaami vahel
tuleb, kui te Feltoni ta poolõe kätte
vahele aitate. Ma rõõmustan sellest, kuu-
lete!“

Tigedalt temale pead noogutades lahkus
Lilias, kuna ta silmad kättemaksuhimus
sädelesid.

18.

Vosvoriseeritud osutid.

Viimaks jõudis igatsetud puhkus ja ühes
temaga kosutav uni.

See oli enne Senzalasse jõudmist nende
viimane jaam.

Hommikul andis Martin Bevis Probynile
korraldusmäärused, sest et ta naised tahtis
tema varju alla jätta, ja läks ise Pauli selt-
sis, hobueeslid pakkidega kaasas, magava
Senzala poole teele.

Nad olid enda riietanud aviadoride ehk
rändavate kaupmeeste riietesse ja arvasid
selles riietuses ka vanglasse pääseda võit-
vat. Neil oli kaasas ka kuldraha, mis oli
määratud altkäemaksuks, kui head sõnad ei
aidanud.

Martin oli kaua ja küpselt järele mõtel-
nud, kumba mõlemast mehest ta enesele
kardetavale teele pidi valima kaaslaseks.
Bevis oskas küll hästi maakeelt, kuid Mar-
tin ei olnud julenud kogemusteta ja kuu-
maverelist Paul Gleni, kelle julgust, osa-
vust ja kehajõudu ta sel käigul vististi
oleks vajanud, üksi naiste kaitsjaks jätta.
Kui ta aga oleks keelt osanud poolikultki!

Martin lahendas selle probleemi nii, et ta
Paulil käskis tumma osa etendada. Nõnda
jõudsid nad vangla juurde.

Ümbritsetud tihedast relvastatud vahtide
kordonist, kes aga erilist valvakust ei il-
mutanud ja oma vahialustest suurt ei näi-
danud hoolivat, tegid vangid vangla õues
kõiksugu tempe. Naersid, laulsid, suitseta-
sid ja näisid olevat väga lõbusad.

Kuigi viletsasti riietatud valvurid näisid
olevat õige süütud ja heatahtlikud, olid nad
ometi otse selle vastandid.

Vähimigi vastupanu või koguni põgene-
misekatse vahialuste poolt muutis nad murd-
jateks metsalisteks. Üllatava kindlusega ja
otse loomaliku kärmusega tarvitasid nad
oma püsse ja püssitikke, oskasid põgenejaid
oma väikestel, aga kiiretel hobustel ka jäl-
gida ja nagu perutama hakanud hõrga lassu
abil kinni püüda. Häda sellele, kes nende
kätte langes!

Seda vahialused teadsid ja see oli ka
põhjus, miks vahid nii suurt lõhu tundsid
ilusast päevast ja säravast taevast.

Dagode venival, laisal sammul astusid
Sondes ja Paul mõne vahi ehk valvuri
juurde. Martin soovis neile õnnistust ja tea-
tas, et Paul on tumm ja arust pisut oh-oh.
Kaastundlikult silmitsesid ümbritsejad Pau-
l Gleni.

Siis hakkas Martin kiruma raskeid aegu
ja viletsat äri, palmis osavasti meelitava
märkuse kaasas olevate õnnetoovate looside
kohta jutu sisse ja palus lõpuks luba, õn-
netutele, kes seaduse ja Jumala poolt hül-
jatud, sigarettide pakkuda.

Kuna see polnud midagi iseäralikku ja
aruldust ja kaubitsejad meeleldi tarvitasid
selliseid kriukaid, et inimestele tuleks ostu-
himu, siis anti Martinile pikema jututa
selleks luba.

Lahkesti jagas Martin ühele vahialuste
salgale mõned sigarettid. Ta uskus oma õnne
ja lootis nende hulgast leida Jenniferi venna.
Kui ta nägi vaid võõraid, tundmatuid nä-
gusid.

Siis avaldas Martin imestust, et siin
müüride vahel nägi ka üht vana hiinlast.

Saades jutukaks, seletas temale seersant,
et siin vanglas viibivad isegi üks inglane.
Ärevalt põksuval põuel vastas Martin, et ta
seda ei tahaks uskuda. Sest kuidas võis
sattuda inglane siia? Sentor seersant pi-
dada vist küll eksima või tahtvat teda nar-
rida.

See vihastas valvurit.

„On inglane, sest ta on sündinud Ing-
lismaal, Piccadillys,“ vastas ta.

Martin raputas uskmatalt pead.

„Peaksin temaga rääkima, enne kui seda
usuksin. Kuna ma seda keelt täielikult
mõistan, siis saaksin kergesti teada, kas ta
tõesti on inglane! . . .“

Nõnda leidis Martin Ralf Feltoni.

Valvur saatis kaubitseja kongi, kus oli
kaks vang, indiaanlane ja valge mees.

Kuna indiaanlane Martinit vaevalt tähele
pani, tõstis teine paludes käed ja hüüdis:

„Senbor, halastage, andke mulle üks si-
garett! . . .“

Ta ei rääkinud lõpuni. Järsk, kohutav
äratundmine vahtis Martinile vahialuse vil-
tukistud näost vastu.

„Mu Jumal, Sondes!“

Kaotamata kaubitseja alandlikku viisa-
kust, ütles Martin Feltonile lühidalt:

„Pidage oma viis meelt ohjes, Felton.
Mina tulin teid vabastama!“

Siis pööras ta jälle valvuri poole.

„Jah, ta oskab tõesti veidike inglise keelt, aga ma pean katsetama, kas need ei ole juhuslikult meelde jäänud sõnakõlksud, millega ta siin tahab hiilata.“

Felton, hirmu ja uskmatu lootuse saagina, valitses oma näomängu nii hästi kui suutis ja hüüdis:

„Teie tulite mind aitama, Sondes? Kas olete avameelne?“

„Mind paluti selleks ja ma andsin oma sõna. Teie poolde viibib Senzalas ja ootab teid seal.“

„Jennifer?“ tuli Feltoni suust.

„Jah, Jennifer Daun!“

„Mis on see „Jennifer“, millest ta räägib, senhor?“ küsis valvur umbusklikult vahele.

Kuid meisterlikult õnnestus Martinil valvuri kahtlust kõrverdada. Mõtlemata sekunditki, vastas ta:

„Küsisin temalt, kas ta suurt kaubamaja „Jennifer“ Piccadillys tunneb. Tema jaatas. See võib ka juhus olla, sest see firma on igalpool kuulus. Katsun veel ta häälest.“

Ta pööras jälle Feltoni poole,

„Kuidas saan ma teid välja? Andke mulle nõu, aga ruttu, teie valvur on ettevaatlik.“

„Pole aimdustki.“ Feltoni häälest muutus jälle nutuseka. „Sest saab väga kardetav lugu . . .“

„Selle üle ärge murdke pead,“ katkestas Martin ta jutu pahaselt. „Andke mulle ruttu mõni viibe. Teie ju tunnete siinset korda.“

„Võiksite valvurid ära osta.“

„See ei lähe — võtaks palju aega. Peame tegutsema ruttu, sest meid jälgitakse . . .“

„Vangla taga on hospedaria . . .“

„Lollpea!“ hüüdis Martin vihasele. „Rääkige emakeeles!“

„Andestage,“ palus Felton vastiku alandlikkusega.

„Edasi!“

„Vangla taga asub tasase katusega võõrastemaja; sealt katusele saab kergesti alla patiosse . . . tahtsin ütelda hoovi. Sinna poole on minu kongi aknad, kong nr. 3,“ seletas Felton.

„On teie kongi uks lukus?“

„Jah — vahil on võtmed.“

„On olemas see ainus vaht?“

„Jah.“

„Kus ta viibib?“

„Patrulleerib õues tumber hoone.“

„Ja kus on teised?“

„Magavad vahimajas — väravast vasakul. Seal põleb kogu öö tuli. Näete seda kohe.“

„Hea küll. Hoidke järgnevail õil ukse lähedale ja valmistuge kiireks väljumiseks. Milline aeg on soodsaim.“

„Peale ühtteistkümmend, kui kõik juba magavad. Võtke kaasa nööri, mille abil saate ennast alla hoovi lasta.“

„Hea küll.“

Martin pööras kannu pealt. Hämmastus seisis ta väljenduses: „On nii, kuidas ütlete: tema on õige inglane, on tõesti sündinud Piccadillys ja kõneleb inglise keelt sulalt.“

Meelitatuna muigas valvur, kuna ta oli saanud õiguse.

Niipea kui Martin ta jumalaga jätnud, lahkusid Martin ja Paul vanglast ja läksid võõrastemajja, mida Felton kirjeldanud. Vangla seisis kõrtsi kõrval, mille tasaselt katusele kerge oli pääseda vanglahcovi. Kõrtsi ukse kõrval seinanajal seisis redel, mida Martin tahtis kasutada katusele ronimiseks.

Rahulolles tegi ta korraldusi öise retke jaoks. Linnast ostis ta kõva nööri ja kolm virka hobust, mis neile pidi võimaldama kiire põgenemise. Kui kõik ettevalmistused tehtud, ootasid nad igatsusega ööd.

Umbes kell 11 käskis Martin Pauli kolme hobusega kõrtsi ligidal varjatud kohas oodata ja läks siis ise kõrtsi juurde. Seal peatus ta ja kuulatas oma ümbrust. Kedagi polnud liikumas. Nüüd ronis ta kõrtsi ehk võõrastemaja katusele, roomas seal kuni katuse ääreni ja vaatas alla vanglaõue.

Nõrk tulekuma langes vahimajakese aknast, muidu valitses õues sügav pimedus.

Martin ootas oma hetki. Mõõdusid minutiliseid. Siis kuulis ta viimaks raskeid samme. Kahtlemata oli see valvur. Martin vahtis teravasti ja tundis varsti pimedaski ära patrulleeriva sõduri. Hingetu põnevusega jälgis ta nüüd valvuri käiku. Kui see viimaks jälle vangla nurga taha kadus ja ta sammud kustusid, ootas Martin veel hetke aega ja ronis siis nagu kass hääletult alla köit mööda, mille otsa ta oli sidunud korstna ümber. Toetudes seinale ta kuulatas. Kõik oli vait. Ruttu sidus ta oma taskukella, mille osutid ta oli määrinud vosvoriga, rippuva köie otsa. Osutite nõrk, rohekas siddelus pidi talle olema kiireks orienteerumiseks.

Mõne tasase hüppega ruttas ta siis vangla nurga juurde ja ootas valvuri tagasitulekut.

Põnevate silmapilkude järele kuulis ta sõduri samme. Need muutusid ikka valjemaks ja selgemaiks, valvur tuli ikka lähemale ja lähemale . . .

Nagu tiiger kargas Martin aimduseta

mehele kõri kallale, uimastas ta löögi abil, pistis talle rätiku suhu ja sidus ta kinni. Siis võttis ta temalt võtmekimbu, mis tema nahkvöö küljes reetvalt kõrises.

Ettevaatlikult hiilis Martin nüüd vahimaja võrestatud akna juurde ja vaatas sealt sisse. Kaks valvurit pikutasid riidetult rippuvais võrges, kaks pinkidel ja üks konutas nurgas. Rahuldust tundes silmitses Martin viit norskavat sõdurit.

Nüüd oli vaja nende püsse, mis akna ees võreringis seisid, läbi võre osavasti välja kiskuda.

Pikkamisi, ettevaatlikult, lõpmata tasakesi sirutas Martin oma käe võre vahelt tuppa ja tõmbas ühe püssi teise järele toast välja.

Kui see sündinud, ruttas Martin veel kord seotud valvuri juurde, tahes veenduda, kas ta ei ole ärganud. Kuid mees lamas tummalt maas.

Nüüd hiilis Martin müüri äärt mööda hoone pooleliavatud värava juurde, puges praost läbi ja ruttas läbi nõrgaltvalgustatud koja trepist üles.

Kong nr. 3 ees ta peatus, otsis sobiva võtme ja avas ukse. Kiiresti tungis Felton talle vastu ja oleks peaegu võtme Martini käest maha pillanud.

„Pikkamisi!“ sosistas Sondes ja müksas meest seljast.

„Kus on kõis? Ruttu — ruttu!“ sosistas vabastatu kähisevalt. Ta hambad lõgisesid kuuldavalt ja kogu ta keha vabises.

Raskesti pani Martin oma käe ta õlale.

„Emb-kumb, kas võtate enda kokku, või ma viskan teie kongi tagasi, vilets argpüks!“ ähvardas Martin, kes kartis oma kardetava ettevõtte nurjumist.

„Tagasi tahate mind visata?“ pilkas Felton tasa. „Ja mis ütleksite siis minu õele?“

Martin haaras mehel rinnust kinni ja raputas teda nagu takukoonalt.

„Koer! Veel üks sõna ja ma kägistan teie siin samas. Seda te vääriksite!“

„Võtan kõik tagasi,“ ahastas Felton kartlikult. „Ma seda ju nõnda ei mõtelnud! Mu närvid on otsas!“

„Nüüd minge ettevaatlikult — kuulete? — ettevaatlikult müüri juurde — seal märkate minu kella rohekat sära. See on kõie külge seotud. Kui kära teete, kägistan teie, mõistate? Oodake!“

Martini rusikas pidas rabeleva mehikese kohal kinni.

„Kui olete juba kõrtsist mööda, siis rutage rue Galosiasse. Kas teate, kus see asub?“

„Tunnen toda puisteed.“

„Hea küll. Seal ootab teid üks inglane, nimega Paul Glen, kolme hobusega. Minu pärast ärge tundke muret. Tulen kohe järele. Ja nüüd edasi, aga tasa!“

„Kas ootav mees teab, et kohe peame põgenema?“

„Teab.“

„Ma ruttan . . .“

Uesti pidi Martin teda vägivaldselt peatama ja rahulikkusele manitsema.

„Pikkamisi ja ettevaatlikult, muidu ajate kõik nurja.“

Felton ei kuulanud enam; ta oli juba kadunud. Tasakesi järgnes talle päästja. Teravil silmil vaatas ta vahimaja poole. Seal polnud kedagi liikumas. Nüüd oli õige aeg kaduda.

Martin jooksis ruttu müüri äärde, mille küljes ta oma kella nägi siia-sinna kõlkuvat. Felton oli vististi juba üleval. Martin surus enda vastu külma kivi ja vaatas üles...

Äkki vuhises raske telliskivi otse ta näost mööda ja kukkus mürtsudes maha. Kohe selle järele hakkas vahimaja elustuma. Martin kobas nõõri järele, kuid ei leidnud seda. Nõõr oli kadunud!

Nüüd märkas ta üleval oma kohal oma kella rohekat valgust ja nägi, et seda kiiresti üles kisti. Siis kadus see. Ralf Felton oli oma tõsist iseloomu näidanud. Kuuldes esimest kõminat majast, mõtles ta vaid enese päästmisele ja ohverdas külmalt oma päästja, et talle tagaajajad nii ruttu järele ei jõuaks.

Igatahes oli võimalik, et telliskivi mitte juhuslikult ta jala all ei lahtistunud, vaid et ta selle oli alla visanud.

19.

V a b a s t u s .

Valvurid jooksid juba majast välja ja karjusid vahil olevat valvurit, kellelt nad soovisid teateid oma mõistatusliku püssidekadu kohta, ja veel ikka seisis Martin müüri najale toetudes ning ei julenud ennast liigutada.

Tal oli võimatu siledat müüri mööda üles ronida ja ka mõnel muul viisil oma vaenlaste käest pääseda ja nii ennast hädaohtlikust seisukorrast vabastada. Põnevalt jälgis ta sõdurite tegutsemist ja kui nad vanglahoovi pimedusse kadusid, jooksis ta värava poole. Aga ta õnn oli tast lahkunud.

(Järgneb.)

Üks armulugu.

Inglise kirjanik **Henry Lawson.**

Sel ajal kui veel Mudgee ja Dubbo vahel ei olnud raudteeühendust, asus mõned miilid Mudgee taga, Old Pipeclay's, veojaam ja kõik ümbruskonna veomehed olid seal laagris. Seal oli oja hea veega, veohärjad võisid ümberkaudsetel heinamaadel süüa, mehed puhkasid mõned päevad, pesid ja paikasid oma asju, seadsid oma vankrid jälle korda või valmistasid uusi piitse.

Ühel lähedal farmil elas lesknaine, kelle nimi oli Hardvick. Tal oli suur tükk maad, puuviljaaed, viinamägi, ilus kari, ja nagu tõendasid inimesed, ka ilus rahasumma pangas. Peale selle oli tal tigidaim keel kogu ümbruskonnas ja keegi ei olnud ta eest kaitstud. Et ta aga ei olnud vana, oli kaudis nägus, siis lipitsesid mõned veopoisid ta ümber. Kõige pealt võis Dave Regani hobust iga silmapilk ta maja ees rohtu söömas näha,

Proua Hardvick vihkas veomehi, miks, seda ma ei tea, sest meie ei olnud talle ialgi midagi teinud. Võib olla, et see tuli sellest, et ta kadunud mees enne abiellumist oli veopois olnud. Igatahes ei lasknud ta meid oma köögis keeta nagu iga teine farmiperenaine ja kui meie härg kord nina läbi ta pajukeppideaja pistis, kihutas ta talle kohe koerad kallale. See oli väga pingutatud vahekord.

Ükskord vihmaajal seisime meie, kuus meest, kaks nädalat Old Pipeclay's laagris. Ühel öhtul oli Peter Andersoni kõrtsis teises orus tantsuõhtu korraldatud ja hoolimata voolavast vihmast tuli hulk poisse ja tüdrukuid kokku. Üks meist oli Dave Reganile pähe pannud, et proua Hardvick ka sinna tuleb, ja nii kihutas Dave, kuigi tal parajasti oli pöörane hambavalu, galoppis kõrtsi ette. Oli haruldaselt külm öö ja suures puuseintega kõrtsiruumis, kus tantsiti, põles, pragises puutuli. Kamin oli veel vanal viisil telliskividest ehitatud ja pika, sirge suitsutorustikuga, mis üleval läbi madala lae välisõhku juhtis.

Dave Regan oli tüssamise üle vihane ja pealegi näppasime meie ta nina eest kõik tüdrukud tantsima, nii et ta ainustki ei saanud. Selle lisaks hakkas ta hammas ikka hullemini valutama ja igaüks nokkis teda proua Hardvickiga. Tulivihasel läks ta lõpuks minema, kuid ronis ennekuigi koju

ratsutas, salaja katusele ja pistis märja koti suitsutorustikku.

Nägime terve tund neetud kaminaga vaeva, mis suitses nagu vabrikukorsten ja tantsuruumi suitsukambriks muutis. Tüdrukud istusid pisarsilmil ja kõhides seinte ääres ja tantsimisele ei mõelnud keegi enam. Lõpuks leidsime märja koti suitsutorust, kuid siis oli lõbu juba rikutud ja tüdrukud läksid haavunult koju. Nad arvasid, et meie, veopoisid, neile paha nalja olime teinud.

Varsti selle järele ratsutas Dave Regan kord meie laagrist mööda ja küsis meilt, kas meie ei teadvat head abinõu suitseva kamina vastu. Ta kihutas jälle minema, ennekuigi suutsime teda hobuselt maha kiskuda; nii otsustasime teda ta oma relvadega lüüa ja juhuslikult talle ninanipsu teha.

Pool aastat hiljem, kuumal aastaajal, istusime jälle Old Pipeclay's. Dave Regan lipitses ikka veel proua Hardvicki ümber ja meie leidsime, et oli saabunud kohane aeg kättemaksuks. Nüüd tuli meile appi Tom Tarrant, kes tõi meile posti kätte. Ta tuli ühel päeval, tõi paar kirja ja mõned pakid ja levitas iseäralikku lõhna, mis meile kohe ninna kargas. Meie ei tahtnud midagi öelda, kuid ta kraamis varsti paki välja, mille asetas aialatile ja ronis jälle hobuse selga. „Seal sees on värsked kalad,“ ütles ta, „oleksin nad Gulgongi kõrtsimehele viima pidanud, kuid nad ei pea nii kaua vastu. Oleks kahju, kui nad pahaks lähevad. Laske maitsta, ütlen, et pidin nad minema viskama.“ Sellega ratsutas ta teele.

Avasime paki ja tinatoosi selles samuti ja teadsime kohe, kust tuli iseäralik hais. Nii siis litsusime toosi kiirelt jälle kinni ja viskasime ta, tükk maad laagrist eemal, võssa. Kuid järgmisel hommikul tuli Billy Grimshaw'le einel hea idee. Ta tõi toosi tagasi, mässis ta niiskesse riidesse, siis tugevasse pruuni paberisse ja sidus paki nõoriga kinni. Billy'l oli väike vennapoeg ühes, neljateistkümnepäevane Tommy, kes õndselt kaval poiss. Sellele ütles Billy Grimshaw :

„Vaata siia, Tommy, sa viid nüüd kalad proua Hardvickile ja ütled talle, et nad saadab Dave Regan ilusa tervitusega ja siis ka loodab, et kalad proua Hardvickile

maitsevad. Ütle talle, et Dave nad Mudgeest kaasa tõi, kuid et ta ise neid tuua ei saa, kuna tal on kibe töö käsil. Ja sellepärast palus ta sind pakki ära anda.“

Nii võttis Tommy kalad ja viis nad farmi. Kui ta tagasi tuli, teatas ta, et proua Hardvick nagu täiskuu naeratanud ja talle shillingi kinkinud. Edaspidist ei olevat ta enam ootama jäänud. Meie jäime varitsema ja umbes pool tundi hiljem tuli proua Hardvick joostes majast, kihutas kalatoosiga hea tüki võssa, ja heitis selle kaares minema ja pööras rutuga, mõlemad käed nina ees, tagasi.

Ja juhus tahtis, et sel silmapilgul Dave Regan farmi poole ratsutas. Ta ronis hobuselt ja läks otseteed kööki, kuid tuli järgmisel minutil tagurpidi välja ja lesk talle järele. Mis viimane ütles, ei kuulnud meie, kuid ta vehkles mõlema käega Dave Regani näo ees ja kui see kiirelt ära ratsutas, kisendas ta talle veel tükk aega täiest jõust järele.

Kui Dave laagri juure jõudis, hüüdsime teda. „Mis oled sa proua Hardvickile teinud, Dave? Ta oli ju tulivihane.“

„Neetud, kui seda isegi teaksin!“ ütles Dave. „Ma ei ole talle midagi teinud, nii palju kui ise tean. Ta söimas mind pööraselt ja kõneles ühtesoodu mu haisevatest kaladest. Usun, et ta on hulluks läinud.“

„Kuid midagi pead sa talle teinud olema,“ ütlesime meie, „muidu ei oleks ta sulle niiviisi kallale tunginud.“

Kuid Dave kinnitas, et ta midagi ei ole teinud, ja meie kõnelesime veel tükk aega siia ja sinna, kuid ei jõudnud mingisugusele selgusele ja otsustasime lõpuks, et õnnetu on päikesepiste saanud.

„Ära seda südamesse võta, Dave,“ lohutatakse meie teda, „ühe, kahe päeva pärast, kui ta on veidi rahustunud, lähed jälle sinna ja katsud teada saada, mis lahti on: Ehk on sulle keegi rumala tembu mänginud. Vaata, nii see vist ongi.“

Kuid Dave oli väga kurb ja ratsutas varsti minema. Ta tahtis rahulikult järele mõelda, ütles ta. „Ehk suitses ta kamin, Dave!“ karjusime talle veel järele, kuid ta oli vist liig segane, et seda taibata.

Billy Grimshaw aga, kes meist kõige paremini proua Hardwickiga läbi sai, läks kaks päeva hiljem farmi, tõmbas kübara peast ja kutsus perenaise välja.

„Mis on lahti?“ küsis proua Hardvick hammustavalt.

„Tahaksin heameelega teiega kõnelda, proua Hardvick,“ ütles Billy.

„Siis kõnelege, aga kiirelt, mul ei ole aega veepoisi jaoks.“

Billy ei lasknud end segada. „Jah, asi on nimelt nii, proua Hardvick. Tahtsin teile midagi seletada ja end selle väikese kaabaka, mu vennapoja Tommy, pärast vabandada. Sain teada raiskuläinud kalade üle, mis Dave Regan teile saatis, ja ma ütlen, see on neetud alatu temp saata ühele naisele halvaks läinud kalu, pealegi veel kaitsetule lesele nagu olete teie. Ja tahaksin teile ainult öelda, et väga kahetsen, et üks minu sugulasi asjasse on segatud olnud. Kui sellest loost kuulsin, sai Tommy mu käest sarnase keretäie, mida ta oma eluaeg ei unusta.“

Proua Hardvick muutus veidi pehmemaks, mõtles tükk aega järele ja arvas siis: „Ehk ei teadnud Dave Regan, et kalad olid halvad. Olen juba isegi mõtelnud, et tookord väga käre olin. Selle kuumusega lähevad asjad ruttu pahaks. Ma ei suuda kujutleda, miks ta seda teinud oleks. Ta oli ju alati väga lahke mu vastu.“

„Seal eksite väga, armas proua. Dave teadis väga hästi, mis tegi. Jakui ta kätte saan, annan talle paar tulist kõrvakiilu, kuna puuduvad teised, kes mahajäetud naisest hooliks Niisugune alatu temp! Ja siis kõneleb ta sellest veel igalpool ja naerab selle üle.“

„Mis?“ kisendas proua Hardvick. „Ta on sellest kõnelenud? Mis?“ Meie kõik, kes seisime läheduses, taganesime, sest ta hoidis keppi käes. Aga Billy ei lasknud end kohutada.

„Jah,“ ütles ta, „võin selle peale vande anda. Ta on sellest kogu ümbruskonnas kõnelenud, nagu oleks see esimesejärgu uudis ja ütleb . . .!“

„Mis ta ütleb?“ karjus proua Hardvick.

„Seda,“ kogeles Billy häbelikult, „seda ei või ma daami ees öelda.“

„Teie ütlete seda kohe, Billy Grimshaw,“ mõirgas daam, „mul on sellele õigus. Mis ütles see kaabak?“

„Nii siis, kui seda just teadma peate — ma ei ole mees, kes pealt vaatab, kuidas mõni naru ausa naise üle hirvitab —, nii siis, kui seda tingimata tahate, pean ütlema. Dave ütleb, et kalad — kalad halvemini ei haisenud kui teie köök.“

Kui vestlus selle punktini oli jõudnud, pidime lahkuma. Proua Hardvick läks liig jämedaks. Mis ta kõik ütles, ei või ma edasi anda. Meie nägime ainult eemalt, kuidas ta vankri rakendas, ja mõtlesime; et ta sõidab otseteed linna ja Dave Regan-

nile kohtu kaela saadab. Tundsime kaveidi südametunnistuse piinasid ja tegime Billy'le etteheiteid. Kuid ta tuletas meile kuri-tahtlikult rikutud tantsuõhtut meele ja arvas, et kuumusega ometi veidi naljatada tohib. Ja just sel silmapilgul tuli Dave ise, nagu alati, kui teda kõige rohkem vajati. Ta tahtis ruttu mööda ratsutada, kuid Billy pidas ta kinni.

„Hallo, Dave, mul on sinuga kõnelemist!“ kisendas Billy ja Dave peatas hõbuse.

„Kuule, Dave,“ algas Billy, „mängisid meile tookord tembu kaminaga ja meie tasusime väkese ninanipsuga, saates proua Hardvickile kalu. Oleme nüüd tasa. Nali on nali, ja selles liig kaugele minna ei tohita. Nii siis ajasime lood proua Hardvickiga jälle joonde.“

„Mis kalad ja mis ninanips?“ küsis Dave ja hõõrus otsaesist. „Ja mis teie proua Hardvickiga joonde ajasite?“

Nii jutustas talle Billy loo kaladega ja Dave kratsis pead ja vahtis teda sõnatult. „Ja nüüd,“ lõpetas Billy, „läksin täna hommikul proua Hardvicki juure ja jutustasin talle, et mängisime sulle tembu, ja vabandasin end, ja ütlesin, et väga kahetsen. Ja ta ütles, et ka tema kahetseb, eriti sinu pärast ja et sind heameelega näha tahab, et jälle kõik heaks teha. Sa peaksid kohe sinna minema ja temaga kõnelema. Ta on päris ärevuses.“

„Hüva,“ ütles Dave ja ta nägu läks heledamaks, „on hirmus alatus tublile mehele sarnast tempu teha. Kuid nüüd lähen tema juure,“ ja ta läks.

Veidi hiljem lendas ta ülepeakaela majast ja ta hobune kihutas tuhatnelja esiukse lävelt võssa. Hobune pidas end ülal, nagu oleks ta hirmsasti ehmatanud, ja seda tegi ka Dave. Billy läks ja püüdis hõbuse kinni, meie töömehe Dave'ile käterätiku, et ta võiks

näolt ja juustelt solgivee ära pühkida, ja tüki seepi, et ta end sealt määriks, kus nahk oli põletatud.

„Ei, see naine peab ju hull olema,“ ütlesime meie. „Mis sa talle jälle ütlesid, Dave? Sa ei või temaga enam sugugi rahulikult läbi saada.“

„Ma ei ütelnud midagi,“ hoigas Dave, „läksin ainult röömsa näoga sisse ja ütlesin: „Tere, proua Hardvick!“ Seal kargas ta üles ja viskas mulle solgiveenõu vastu pead ja siis veel kapataie tulist vett. Ta on ju päris hullumeelne, too naine!“

„Täitsa hullumeelne, jah,“ ütles Billy Grimshaw, „ära mine enam sinna, Dave, see on liig kardetav.“ Ja meie laenasime talle puhta särgi ja kütbara ja Dave ratsutas linna suunas minema. Ta oli väga armetus seisukorras, vaeneke.

„Oleksid teda veidi lõbustama pidanud, Dave,“ hüüdis Billy talle järele, kui ta juba hobusel istus. „Oleksid talle üelda võinud, et ta märja koti suitsukorstnasse ei paneks ja kalad kaminasse suitsetamiseks riputaks.“ Kuid Dave oli, nagu öeldud, väga armetus seisukorras ja ei mõistnud isegi seda paksu viibet. Ta ratsutas linna ja jõi end purju, vist lohutuseks, nagu näib. Alles kui ta uim jälle lahkunud oli, hämardus talle õige asjaseis ja kui ta Billy Grimshaw'ga järgmine kord kokku sai, tekkis suur kakelus.

Kui meie mõned kuud hiljem jälle Old Pipeclay'ist mööda sõitsime, sõi Dave Regani hobune nagu vanul päevil proua Hardvicki farmi ees ja nad mõlemad istusid ilusas üksmeeles verandal. Sõitsime veel paar miili edasi ja asusime uues kohas laagrisse, mis näis meile edulisem. Ja nii tihti, kui hiljem Old Pipeclay'ist möödusime, andsime härgadele piitsa ja jatkasime teekonda, nagu ei oleks meil iialgi selles ümbuskonnas tegemist olnud.

Lootusetu.

Valev Uibopuu.

*Hangedesse külmadesse
jäise säraga
upub elu, lõputusse
kurha astud sa.
Õisel taeval fardund tähed
hiilgvad kõrguses ;*

*üksi talveteed sa lähed,
hääbud fühjuses.
Tähed taevastest ei astu
juhatama teed,
upud hangedesse, vastu
soove lõpvad teed.*

Pierrot.

Prantsuse kirjanik *Guy de Maupassant.*

Madam Lefèvre oli naine maalt, lesk, üks noid poolikuid talunaisi paelte ja üliehitud kübaratega, kes, kui nad on inimeste seas, ikka teevad suurepärase näo ja oma häbematu ja toorest hinge varjavad naljaka ja kirju välimuse taha, nagu nad peidavad oma kohmakaid, punaseid käsi õcrüvõrvilistesse kinnastesse.

Tal oli tubli, lihtne tüdruk maalt, nimega Rosa, teenijaks.

Need mõlemad naised elasid väikeses majas roheliste aknalaukidega, maantee lähedal, Normandia väikeses külas. Maja ees oli aiake, milles nad kasvasid juurvilja.

Ühel ööl varastati neilt tosin sibulaid.

Vaevalt oli Rosa röövi märganud, kui teatas sellest peremaisele, kes jooksis villases aluskuues alla. See alles oli ehmatuse, oli valu! Neilt oli varastatud, madam Lefèvre'ilt oli varastatud! Ümbruskonnas varastati, vargas võisid tagasi tulla!

Ja mõlemad ehmunud naised vahtisid jalajälgi mullas ja vahetasid elavalt oletusi: „Siit tulid nad, siin ronisid nad müürile ja seal on nad peenrale hüpanud.“

Ja nad mõtlesid hirmuga tulevikule. Kuidas võisid nad veel rahulikult magada?

Kuulujutt vargusest levis. Tulid naabrid, konstateerisid, tegid oletusi ja mõlemad naised teatasid igale uustulnukale oma tähelepanekuid ja lõppotsusi.

Kõrvalt rentnik ei hoidnud hea nõuga tagasi ja ütles: „Teil peaks koer olema.“

See oli õige; neil pidi koer olema ja kuigi ainult valveks.

Mitte suur koer. Mu Jumal, mis pidid nad suure koeraga tegema? See õgis nad vaeseks. Nad tahtsid väikest koera, üsna väikest, kes haukus.

Kui kõik kaastundlikud ja uudishimulised ära olid, kaalus madam Lefèvre koerale ühe kord põhjalikult. Ta tegi tuhat plaani ja heitis nad jälle ära, eheldes surmani suure, täie toidukaasi kujutlusest; sest ta oli noide kokkuhoidlikkude maanaiste liigist, kel ikka on mõned lahtised pennid taskus, et kui keegi pealt vaatab, neid annetada vaestele tee ääres või pühapäeval kirkuusse ees.

Rosa, kes armastas loomi, esitas nüüd ka oma põhjused ja jäi kangekaelselt nende

juure. Otsustati koera muretseda, üsna väikest koera.

Mindi otsima, kuid leiti ainult nii suuri õgijaid, et ainult mõte neile värisema pani. Kaupmehel oli küll ilus, väike koer, kuid ta nõudis selle eest kaks franki tasu, kasvatusrahana. Madam Lefèvre aga seletas, et oleval heameelega nõus koera söötma, kuid osta ta seda ei tahtvat.

Siis tõi pagar, kes ka teadis sündmustest, ühel ilusal hommikul oma sõidukil - imelise üsna väikese, kollase looma, kel peaaegu ei olnud jalgu, selle eest aga krokodilikogu, rebasepea ja — saba, mis oli nii pikk, nagu kogu ta keha. Üks kaubatarvitajaid tahtvat tast heameelega lahti saada. Madam Lefèvre leidis, et räpane koeranäss, kes midagi ei maksnud, väga ilus oli, Rosa suudles teda ja küsis ta nime järele. Pagar vastas: koera nimi oleval Pierrot.

Ta elukohaks anti vana seebikast ja talle ulatati vett juua. Ta jõi. Talle heideti tüki leiba. Ta sõi selle. Seal tuli madam Lefèvre'ile, kes juba rahutuks oli läinud, mõte: „Kui ta kord majaga on harjunud, võib teda vabalt ringi joosta lasta. Ta leidis siis isegi oma toidu, kui väljas vabalt sai luusida.“

Teda lastigi varsti vabalt ringi joosta, mis ei takistanud, et ta peaaegu ära oleks nälgunud. Ta haukus muide ainult, kui midagi kerjas. Siis haukus ta aga väga ägedalt.

Aeda lasi ta igähte, jah, lipitses veel tulijate ümber ja jäi täielikult tummaks.

Madam Lefèvre oli aga koeraga harjunud, ta hakkas seda isegi armastama ja lasi sel aegajalt tükk soustisse kastetud leiba käest süüa.

Kuid ta ei olnud koertemaksule mõelnud ja kui talt nõuti kaheksa franki — kaheksa franki selle koeranässi eest, kes isegi ei haukunud — oleks ta ärritusest peagu minestanud!

Otsustati kohe Pierrot kaelast lükata. Kuid keegi ei tahtnud teda. Kaks miili ümberingi ei tahtnud teda keegi vastu võtta. Siis otsustati, kuna muud üle ei jäänud, teda „peahüpet teha lasta.“

* * *

Kesk lagendikku küla taga leidis mingisugune onn või õigemini väike õlgkatus,

mis näis maas seisvat. See oli Pierrot hukkamiskoha sissekäik. Sealt viib püstloodis kaev kaksikümmend meetrit maa alla ja lõpeb pikkade käikude ja koobaste riviga. Ükskord aastas ronitakse sinna alla, kogu muu aeg on koobas surmamõistetud koeretele matmispaigaks ja tihti, kui kaevu servast möödutakse, tõuseb rändajani pikaldane hoigamine, vihane või meeleheitlik haukumine, kartlik hulumine.

Jahi- ja lambakoerad põgenevad õuduses selle hädaldamisist kajava augu lähedusest, millest tõuseb hirmuäratav mädanenise lehk.

Hirmsad kurbmängud leiavad all pimeduses aset.

Kui mõni loom juba kümme või kaheksateistkümmend päeva surmahädas all lebab, siiamani veel vaevaselt toidetud oma eelkäijate mädanevaist jäänustest, heidetakse äkki palju suurem ja tugevam koer auku. Nad seisavad hõõgivate silmadega, üksi, näljasurma suredes, vastamisi. Nad luuravad üksteist, hiilivad üksteisest mööda, viivitades ja täis hirmu. Kuid nälg kihutab neid taga, nad tormavad üksteisele kallale ja võitlevad kaua ja vihaselt, tugevam võidab nõrgema ja õgib ta elusalt.

Kui oli otsustatud, et Pierrot sellesse auku peab visatud saama, hakati timukat otsima.

Naabri jõmpsiikas lubas viie sou'ga rahul olla, kuid seegi oli veel liig palju; ja kui Rosa arvas, et kõige parem oleks, kui ta Pierrot ise sinna kannaks, et ta teel mitte piinatud ei saaks ja oma saatust aimama ei hakaks, otsustasid mõlemad naised algava pimedusega ise surmakandidaadi ta sihtkohale viia.

Ta sai sel õhtul taldrekn täie hästi keedetud pudru, mille lakkus viimase raasuni ära, ja kui ta siis tänumeeles saba liputas, mässis Rosa ta oma põlle sisse.

Nad ruttasid suurte sammudega nagu maanteehulkurid üle lagendiku. Varsti olid nad sihil. Madam Lefèvre kummardas augu kohale, et kuulata, kas selles mõni loom hulub. Ei, selles ei olnud ühtegi looma. Pierrot saab üksi olema. Rosa nuttis, suudles koera veel kord ja heitis ta alla, siis kuulatasid mõlemad teritatud kõrvadega alla.

Algul kuulsid nad tumedat mütsu, siis haavatud looma teravat, südantlõhestavat hädaldamist ja peale mõne valuhäälitsuse ta meeleheitlikku, paluvat haukumist, kus juures ta pea nähtavasti ülespoole oli sirutanud. Ta haukus! Ta haukus!!

Neid haarasid äkki südametunnistuse pii-

nad, ehmatus, hullumeelne ja seletamatu hirm ja nad jooksid kiirelt minema. Ja kuna Rosa veidi rutemini jooksis, hüüdis madam Lefèvre talle kartlikult järele: „Oodake ometi! Oodake ometi!“

Õõsel hoigasid mõlemad hirmsa luupainaja käes.

Madam Lefèvre nägi unes, et istub lauda suppi sööma, kui ta aga supikausilt kaane tõstis, oli selles Pierrot. Ta kargas välja ja hammustas perenaist ninna.

Ta ärkas ja arvas teda veel kuulma haukuvat. Ta kuulatas ja leidis, et oli eksinud.

Ta jäi uuesti magama ja leidis end suurelt maanteelt, mis oli lõpmatu ja mida ta rändas. Äkki nägi ta agasid teed korvi seisvat, suurt korvi, nagu on talupoegii, ja see korv täitis teda hirmuga.

Lõpuks avas ta selle ometi ja välja kargas Pierrot, hammustas teda kätte ja ei lasknud sellest enam lahti. Meeletus hirmus jooksis ta minema, tassides enesega koera, kelle hambad lahti ei lasknud.

Pool hulluna tõusis ta koidul ja jooksis koopa juure. Koer haukus, ta pidi kogu õõ haukunud olema!

Ta hakkas nutma ja hüüdis koera tuhande meelitusnimega, see vastas oma koerahääle paluvaima, õrneima ilmega.

Nüüd tahtis ta koera jälle saada ja võttis nõuks seda surmani hästi ravida.

Ja ta jooksis kaevupuhastaja juure, kes iga aasta koopasse ronis, ja teatas sellele oma kavatsusest. Mees kuulas sõnagi lausumata. Kui ta valmis oli, arvas ta: „Tahate oma koera tagasi saada? Maksab neli franki.“

Ta kargas nagu ussist nõelatuna üles. Ta valu oli kadunud.

„Neli franki! See on kuulmatu! Neli franki!“

Mees vastas: „Kas usute ehk, et oma kõied ja redelid ja kogu aparaadi sinna vean, oma abilistega auku ronin ja end veel pealegi Teie koeranässust hammustada lasen ainult lõbu pärast, et tohin teda teile tagasi anda? Teie ei tarvitsenud teda ju sisse visata.“

Ta läks pahaselt minema, Neli franki! Vaevalt oli ta koju jõudnud, kui teatas alandlikult: „Neli franki, madam, see on palju raha.“

Siis arvas ta: „Kui saaks vaesele koerale midagi õgimiseks alla visata, et ta nälga ei sureks . . .“

Madam Lefèvre nõustus rõõmuga ja juba asusidki nad paksu, võiga määratud leiva-viiluga teele.

Nad hammustasid tükk tüki järele selle küljest ja heitsid ühe teise järele, vaheldamisi Pierrot'ga kõneledes, alla. Ja ikka, kui koer ühe tüki neelanud oli, haukus ta ja palus uut.

Õhtul tulid nad jälle, järgmisel päeval ka ja nii iga päev. Nad tundsid veel ainult seda teed.

Kui nad nüüd ühel hommikul parajasti esimese suutäie alla olid visanud, kuulsid nad äkki sügavikust võõrast haukumist. Nad olid kahekesi! Auku oli heidetud veel teine koer, suur koer!

Rosa karjus: „Pierrot.“ Ja Pierrot haukus, haukus. Siis heitsid nad leiba alla, kuid iga kord kõlas selgesti hirmsa võitluse kära üles ja kaaskannataja pooltham-

mustatud Pierrot hädahulgumine ütles selgesti, et ta on nõrgem ja ei saa raasugi.

Nad võisid tahes kui palju karjuda: „See on sulle, Pierrot!“ Pierrot ei saanud nähtavasti midagi.

Mõlemad naised vaatasid üksteist nõutult ja madam Lefèvre arvas teravalt: „Me ei või ometi kõiki koeri süüta, keda auku heidetakse. Peame juba loobuma.“

Ja peaegu lämbudes mõtte juures, et kõik need koerad tema kulul elada võiks, läks ta minema ja võttis isegi veel mitte täitsa ärajagatud leivatüki jälle kaasa ja sõi selle ise kojuteel.

Rosa järgnes talle ja pühkis põllenurgaga silmi.

Sasha.

Austria kirjanik Lorenz Corvinus.

See oli varsti peale vene tsaaririigi kokkuvaringut, kui üks kaubarong Petrograd-Vilna liinil lumetuisus pikkamisi edasi roomas.

Vedurijuht, lambanahast kasukas ümber, vahtis vahetpidamatult ette nägematule teele, otsides signaale, kuigi ta pidi teadma, et keegi signaalidest midagi ei küsinud. Sest tol hirmsal ajal, mil kõik uperpalli oli löödud, oli teevalvuritel muudki teha kui signaale anda.

Ainult Vassiljev täitis oma kohust ja ühes temaga ta abiline-kütja. Nad olid mõlemad kaasa teinud sõja, olid vanad kaaslased ja sõbrad. Rong sõitis poole kiirusega, sest et ettenägemine oli vilets.

Rong oli täidetud puudega, mis läksid Poolamaale. Muidu ei olnud rongis kedagi saatjat.

Kuid ometi oli seal keegi. Viimasesse vagunisse oli enese peitnud keegi noor poiss, Sasha, üks neid vanemateta lapsi, kes, olgugi alles noor ja õrn, ometi suudavad taluda raskusi nagu tugev mees. Sasha oli umbes 10—12-aastane poiss, kes oli juba mõndagi läbi elanud. Kes ta vanemad olnud ja kus ta nad kaotanud, ei teadnud ta enam. Ainult tume aimdus ilusast, pehmest voodist, ilusatest tubadest ja õrnadest emakätest oli tal. Aga sellest pidi olema möödunud hulk aega, sest ta mäletas teda vaid nõrgalt. Alati leidis ta midagi süüa.

Jalas vanad, liig laiad püksid, seljassamasugune kuub, ja ka müts oli tal ainult veel räbal. Midagi söödavat otsides oli ta ühele saia-kioskile lähenenud, oli ühe sealsetest viletsatest leibadest üle löönud ja kui välk kadunud, kui müüja teda tahtis kinni võtta, oli lähedasse vaksalisse joosnud ja parajasti ärasõitvale rongile hüpanud. Seal oli ta enesele varjulisema aseme otsinud ja siis varastatud leiva kinni pistnud.

Õieti tahtis ta ju minna lõunasse, Mustamere äärde, nagu ta seda mullu teinud; et ta istus rongis, mis teises suunas sõitis, seda polnud ta suure rutuga märganudki.

Temale oli see ju ka üks kama kõik, kuhu ta sõitis. Ainult vanglasse ei tahtnud ta sattuda, seal sai ta peksta ja viletsasti süüa.

Tal oli katkistes riietes väga külm. Aga sellest ta ei küsinud; oli sellega harjunud. Ometi tabas teda ta saatus, sest kui rong Dvinskis vedurit vahetas, leidis Vassiljev ta rongist ja kihutas ta minema, kuigi tal sellest oli meel hale. Aga vaja oli kohust täita.

Dvinskist oli võimatu raudteega edasi sõita, sellepärast otsustas Sasha jalgsi edasi rännata. — —

Pauk?! Mis see oli? Siis — veel üks! Metsa vahelt tõusid suitsupilved. Sasha hiilis ettevaatlikult lähemale ja nägi, et seal kord oli seisnud maja. See oli olnud

vististi väike maja, vististi metsniku maja, sest maja esiseinal rippusid põdrasarved. Ikka lähemale hiilis Sasha, lootes leida siit midagi söödavat, sest tal oli nälg.

Uks, mis majasse viis, oli sisse löödud. Kas olid siin tegutsenud röövlid ja siis maja põlema pannud?

Ta tungis maja ukse kaudu majja ja kobas käsikaudu edasi, alati valvelolles. Siis puudutas ta käsi midagi pehmet. Rüüded, inimene, sest see ei liigutanud. Hirmu Sasha ei tundnud, sest surnud ei tee kellelegi midagi paha.

Tuletikke oli tal alati kaasas. Ta tõmbas ühe neist üles ja valgustas surnut, kel pea lõhki löödud.

Mees, vististi metsnik?

Siis ronis ta edasi ja nägi sisselangenud lae ääre all naise jalgu.

Ta ei leidnud söödavat ja pööras tagasi ukse poole, kui kuulis tasast nutuvirinat. Kust see tuli? Vait, mitte liikuda. Nutt kestis. Oli, nagu rutaks laps, aga kus, kus? Kõik oli kaetud rusudest. Kuid nüüd teadjs ta, sealt nurgast, kasti tagant, mis nagu barrikaad varjas ust, mis viis keldrisse. Sasha hakkas kasti eest ära nihutama, kui korraga ukse tagant kajas hirmus haukumine, mis tuli kuuldavasti suure koera suust.

Nüüd teadis Sasha ka, miks uks oli kinni pandud — ustavat koera oli tahetud kõrvaldada.

Nii siis olid siin käinud röövlid. Hele lapsehää! oli hüüdnud tagasi koera, kes kohe sõna kuulis. Jälle vaikus.

Sasha ei teadnud, mis teha. Koeri ta ei kartnud, olid need suured või väikesed, ükski koer ei olnud temale veel kunagi midagi paha teinud. Nii siis: mis see oli? Laps ja koer, nii siis edasi. Tal õnnestus kasti kõrvaldada ja ust avada; kohe tormas suur karjakoer Sashast mööda surnud mehe juurde, kuhu ta huludes seisma jäi, hakades laiba verist nägu lakkuma.

Lapsehää! hüüdis kartlikult koera: „Luks! Luksi!“ Koer ei kuulanud, vaid jäi surnud peremehe juurde.

Sasha süütas tiku ja valgustas alla keldrisse. Seal nurgas istus väike imeilus blondpeaga tütarlaps. Kui laps nägi, et trepist vaid üks poisike tasa alla tuli, hüüdis ta: „Papi! Papushka! Kas tigidad mehed on veel siin?“

Nüüd ei teadnud Sasha veel õieti, mis ta tegema pidi. Ta väike süda värises. Mis teha? Väike tütarlaps! Kord oli ta näinud jõuluinglit. See laps paistis talle sellena. Ettevaatlikult lähenes ta ja pühkis lapsel

lapse oma põllega pisarad silmist, ühtlas ta pead silitades. Usaldavana lähenes laps talle vastu ja ütles: „Tahan süü!“

Et ta siia põletatud majja ei võinud jääda, oli selge, aga kuhu minna? Laps oli soojalt ja puhtalt riides. Leides veel ühe vil-lase vaiba, asus ta lapse ja koera seltsis teele.

Koer ei tahtnud surnud peremehe juurest lahkuda, aga tütarlaps võttis tal kaelarihmast kinni ja koer tuli kaasa.

Pea jõudsid nad maanteele. Pimedas komistas Sasha, libises ja kukkus sügavasse kraavi. Ruttu ronis ta sealt jälle välja vä-riseva lapse juurde ja talle tuli hea mõte. See sügav kraav sohis neile öökorteriks, sest õõ oli külm. Öeldud, tehtud: Sasha, laps ja koer leidsid seal koha. Laps mässit, vaibasse, koer heitis ta kõrvale ja kui nad olid kaasavõetud kartulid süüdnud, uinusid nad peagi.

Äkki muutus koer rahutuks ja hakkas urisema. Sasha ärkas kohe. Mis oli? Luks hüppas kraavist välja ja oli kohe midagi tabanud, mis väljas ümber luusis.

Sasha vaatas välja nägi, kuupaistel lumel veerevaid loomakehi. Ühtlasi oli tõusnud hirmus lärm. Luks oli kinni püüdnud hundi ja kuna ta isegi oli hundi tõugu, siis vihkas ta hunti.

Ei kestnud kaua, kui võitlus lõppes. Luks oli võitnud ja tuli püstipäi tagasi, silitatud mõlemast lapsest.

Aga Sashale oli asi ometi muutunud kardetavaks; ta tahtis jõuda inimelamute lähedale ja sellepärast jätkasid nad kõik kolm viibimata oma teekonda. —

Ühes majas Vilna ligidal istus keegi kurb, ilus proua ehitud jõulupuu ees ja nuttis.

Tema blond, magus tütreke, kellele ta palju ilusaid asju ostnud, ei olnud jõulu enam näha saanud. Gripihaigus oli ta mõne nädala eest maha niitnud. Noor ema oli nõrgameelsuse piiril ja uskus, et ta tütar talle tagasi tuleb, sellepärast oli ta jõulupuu ehtinud.

Tema mees, insener, ei leidnud nõu. Ta armastas oma naist ja see õnnetus ähvardas tedagi surmaga, kui ta armas naine mõistuse kaotas. Majaarst oli ütelnud, et ainult veel ime võib ta abikaasa päästa.

Sasha ja ta kaitsealused kõmpisid vapralt läbi lume; külm kõvenes ja vaevalt jaksas tütarlaps veel käia. Tihti komistas ja kukkus ta juba. Viimaks oli ta nii väsinud, et enam edasi ei saanud, maha jäi ja kohe uinus.

Arnold Eglon,
Tartu linna XI. algk.
juhataja, suri. 10. III. 33

Kristjan Pals,
põllumees Harkus.

Mihkel Kampmann,
õpetaja ja kooli-
kirjanik.

Jaak Valk,
kirikuõpetaja
Urvastes.

Johan Emblik,
piimaasjanduse eri-
teadlane.

Eesti avalikkude tegelaste kalender.

16. märts:

- 1866 **Johann Emblik**, piimandustegelane Tartus.
1875 **Karl Ferdinand Karlson**, advokaat Tar-
tus.
1874 **Johannes Martin Lindemann**, omava-
liitsustegelane Nõmmel.
1890 **Hans Marina**, advokaat Tallinnas.
1901 **Julius Oengo**, õpetaja ja kirjanik.
1877 **Aleksander Leopold Raudkepp**, kooli-
kiriku- ja poliitikategelane.
1865 **Elise Emilie Ella Tammai**, käsitöoline
Vändras.
1887 **Aleksander Veiler**, ajakirjanik ja trüki-
tööstur.

17. märts:

- 1899 **Jaani Peri**, kirjanik ja ajakirjanik,
1874 **Aleksander Tamberg**, arst Valgas.
1905 **Juhan Vasar**, ajalooeadlane Tartus.
1886 **Madlena (Leeni) Vesterinen**, karskus-
ja haridustegelane.
1879 **Karl Johannes Virma**, poliitika- ja oma-
valitsustegelane.

18. märts:

- 1881 **Paul Jegor Eugen Mielberg**, arhitekt
Tartus.
1891 **Kristjan Pals**, põllumees Harkus.
1869 **Georg Sommer**, tööstur Tallinnas.
1898 **Eduard Viiralt**, graafik ja kujur.

19. märts:

- 1877 **Eduard Knuude**, muusikategelane Narvas.
1887 **Hugo Kuusner**, advokaat Pärnus.
1881 **Karl Lind**, riigiametnik Tallinnas.
1875 **Aleksander Mühlbach**, ametnik Rakveres.
1882 **August Tasso**, äriees Tartus.

20. märts:

- 1891 **Bernhard Heinrich (Benno) Hansen**,
ooperilaulja.
1896 **Johannes Jürgenson**, helikunstnik Tal-
linnas.
1893 **Hugo Johan Laur**, näitleja Tallinnas.
1892 **Ado Vabbe**, maalikunstnik.

21. märts:

- 1890 **Pärtel Haliste**, filoloogiprofessor.
1861 **Jaani Leppik**, põllumees Holstres.
1882 **Ernst Gottlieb Veidermann**, õpetaja
Vaiknas.

22. märts:

- 1871 **Hans Jalak**, kaupmees Riias.
1882 **Johan Kana**, haridus- ja seltskonnatege-
lane.
1886 **August Rei**, advokaat ja poliitikategelane.

23. märts:

- 1883 **Alfred Konstantin Kivi**, õpetaja-kunstnik
Haapsalus.
1894 **Hans Alfred Ruubel**, õpetaja Viljandis.

Philip Kaljot,
majandusmin. kaub.
os. direktor.

Ed Nukk,
ajakirjanik ja
kirjanik.

Jaani Leppik,
põllumees Holstres.

Johann Ümarik,
õpetaja ja preester
Juurus.

Konstantin Sirotkin,
äriees, Nõmme
tuletõrje peamees.

Robert Säge,
v.-kohtu esimees ja
põllum. Paikülas.

Eduard Taska,
kunsttööstur
Tallinnas.

Kari Valdson,
ajakirjanik ja advokaat
Tallinnas.

Valter Rosenihal,
insener Tallinnas.

Alfred Kivi,
kunstnik-õpetaja
Haapsalus.

1888 Hendrik Sepp, ajaloolane Tartus.
1872 Jaan Tammemägi, õpetaja Tartus.

24. märts :

1884 Hans Anson, põllumees Selis.
1885 Ella Masing-Grünberg, lauljanna.
1875 Valter Rosenihal, insener Tallinnas.
1888 Theodor Erich Rosenvald, rohuteadlane
Tallinnas.
1891 Annī Varma, õpetaja Tallinnas.

25. märts :

1876 Friedrich Kasemägi, põllumees Peningis.
1877 Madis Käbin, ühistegelane Tallinnas.
1886 Anton Pälvadre, riigikohtunik.
1898 Vera Poska-Grüntal, advokaat Tallinnas.
1890 Karl Valdson, ajakirjanik Tallinnas.
1888 Johann Ümarik, õpetaja ja preester Juurus.

26. märts :

1889 Nikolai Kõstner, majandusteadlane.
1896 Eduard Nukk, ajakirjanik Tallinnas.
1876 Anton Tuberg, äriimees Keilas.

27. märts :

1874 Oskar Evald Daniel, metsakasvatuse professor.
1885 Arnold Eglon, õpetaja Tartus.
1880 Oskar Jankoviits, ametnik Tallinnas.
1890 Julius Mark, uurali keeleteaduse professor.
1866 Mihkel Neumann, ajakirjanik ja sõnastikude väljaandja.
1864 Rudolf Peerna, kõster ja õpetaja Puhjas.

1883 Marie Under, luuletaja.
1867 Jaak Valk, kirikuõpetaja Urvastes.

28. märts :

1863 Jaan Birkenbaum, põllumees Pühajärvel.
1867 Mihkel Kampmann, õpetaja ja koolikirjanik.
1871 Jaak Sõggel, põllumees Voltvetis.

29. märts :

1882 Arthuri Buxhoevden, kaitseväelane Tallinnas.
1900 Ernst (Erni) Hiir, luuletaja.
1874 Mihkel Massakas, ametnik Tartus.
1890 Eduard Taska, tööstuskunstnik.
1884 August Vellner, insener Tallinnas.

30. märts :

1872 Karl Kukman, põllumees Kõos.
1890 Oskar Laarmann, põllumees Mäksas.
1886 Villem Männik, põllundustegelane Olustveres.
1871 Gustav Seen, advokaat Viljandis.

31. märts :

1898 Andres Eichenbaum, ametnik Paikülas.
1849 Hans Kann, ärkamisaja muusikategelane jt.
1897 Agathon Lüdig, näitleja.
1879 Otfomar Maddison, tehnikateadlane Tallinnas.
1875 Johannes Reinthal, majandustegelane Tallinnas.
1867 Otto Torop, õpetaja Karilatsis.
1886 Konstantin Karl Eduard Vachmann, tööstur Tallinnas.

Johan Kana,
linnanõunik.

Julius Oengo,
õpetaja ja kirjanik.

Andres Eichenbaum,
vallasekretär
Paikülas.

Paul Mielberg,
arhitekt Tartus.

August Tasso,
äriimees Tartus.

Sasha hõõrus ta palgeid lumega ja koer hoidis ennast alati otse lapse kõrval, nagu tahtes teda soojendada.

Kas siis ei leidu enam vähematki abi ja pääsu? —

Siis löid äkki eemal sädelema kaks laternat — auto. Viimaks ometi abi!

Sasha jooksis teele, andis kätega märku: Pidada! Luks oli autole vastu jooksnud ja haukus ägedalt.

Press kiunub, auto peatub, sealt väljub keegi mees.

„Härra — aidake! — Laps sureb! Aidake, härra!“

„Mis? Laps? Kus?“

„Siin, härra!“

„Laps? Oo blond tütarlaps! — Minu laps! Oh kui ilus! Minu abikaas saab jälle rõõmsaks!“

Ta tõstis lapse autosse; Sasha ja Luks nagu välk tema kannul. Siis ruttu koju!

Hästi kaetuna magas laps edasi.

Koju jõudes võttis mees lapse ja viis majja.

Ainult üks mõte mõlkus ta ajus: Ta abi-

kaasa saab tagasi nüüd oma lapse — kas võtab ta tema vastu?

Kust laps tuli, kes ta oli, mis puutus see asjasse, kui ta aga ta naisele tõi tagasi tervise.

Uks avaneb. Mees seisab, proua kuuleb kahiinat, vaatab tagasi — mis on mehel kätel?

„Vaata, mis minul on! Sinu laps on see — vaata ometi — sinu laps!“

Noor proua ei räägi sõnagi; ta silmad on ebaloomulikult suured; pikkamisi tõstab ta käevarred — sirutab need välja, astub viivitades ühe sammu, siis kiljatab ta:

„Minu laps — minu laps!“

Ja juba on proua lapse oma mehe käte vahelt haaranud oma rinnale; ta suudleb ja süleleb seda. Laps tunneb, et talle ollakse hea, ja võtab uue ema kaela ümbert kätega kõvasti kinni.

Kurvalt seisavad ukse kõrval katkenud riietega Sasha ja ustav koer. Aga neilgi on jõulud, sest neid ei hüljata enam välja külma kätte. Nemaadki on enestele leidnud kodu.

Vana kell.

Austria kirjanik **Ervin Stranik.**

Kui Frank Higgins auto pööras Kalifornia tänavale, uskus ta vaevalt oma silmi. Sest tuihallis autos, mis tema auto ligidalt möödus, oli ta — eksimine oli võimatu — ära tundnud Mabeli, oma naise, ühe võõra mehe kõrval!

Muidugi tahtis Frank võõrale autole kohe järele sõita. Aga politseinik sulges just tema ees tänava ja kui tänav jälle avanes, oli tore Grahami-auto juba kõige kaugema majabloki taha kadunud ja Frankil oli võimatu teda oma väikese Ford-autoga veel kätte saada.

Franki käed värisesid juhirattal. Sinised, punased, rohelised ringid tantsisklesid ta silmade ees. Vähehaa kui minutiga oli kogu maailm temas sisse langenud. Temast, kes oli ennast seni arvanud õnnelikumaks inimeseks maailmas, oli saanud kõige õnnetum. Sest Mabel, kellega ta juba kolm aastat abielus, pettis teda!

Frank Higgins pööras, teostamata jättes Pennsylvania lõhkeainetevabriku ülesande, ja sõitis Morrison ja Ko. juurde. Vana Morrison tundis teda juba, sest Higgins firma

laskis ennast alati informeerida seni tundmatutest isikutest Morrisoni deteksiivi-asutuse poolt, enne kui nende tellimised täitis.

Frank jutustas Morrisonile — muidugi sooviga, et ta seda kellelegi edasi ei teataks —, mis ta praegu näinud.

„See oli tuihall Graham,“ lõpetas ta teate, „ma loodan, et sellest kui pidepunktist aitab. Millal usute, et mulle võite teated muretseda?“

Morrison kehtas õlgu.

„Kolm, neli päeva see vististi kestab.“

„Täna — sest pole viga!“ —

Frank otsustas nii kaua, kuni ta kõik kuulnud, mis teada tahtis, kodus kõik kommetimängu taluda, mida Mabel tema vastu kes teab kui mitu kuud juba nii hästi mänginud. Ta hoidus ka hoolega oma naisele midagi reetmast, kuigi see tal väga raske oli. Aga kuna ta Mabelit vaikselt tähele pani, kasvas temas viha tema vastu, kes teda nii häbematult pettis, kuna tema teda alati hellitas ja hoolega teenides alati rahaga varustas, et ta võis ennast ilusasti riietada.

Pikkamisi taganes kõik inimlikkus Frankist. Iial ei laulnud ta enam. Tema süda, mis seni mõeldes tundidele, mis ta Mabeli seltsis veetnud, valjemini oli tuksunud, muutsid kiviks.

Neljandal päeval telefoneeris Morrison ja palus Franki oma juurde. Ta oli kõik välja nuuskinud. Tuihall Graham kuulus kellelegi Charles Foxile, kes mõne aasta eest Chicagost siia kolinud, lühikese aja jooksul oli tõusnud üllatavalt rikkaks ja lõpuks ostnud endale sigarivabriku. Fox oli poissmees ja tundis — peale rahateenimise — vaid kaht kirge: armastas antiik-asju ja — ilusaid naisi.

Üks Foxi teenreid, kellele Morrison altkäemaksu maksnud, reetis, et keegi sale, heleblond daam, keda mister Fox armastavat nimetada Mabeliks, juba umbes pool aastat korralikult kolm korda nädalas mr. Foxi teeajal külastavat. Härrased ei väljuvat peagu kunagi, vaid jäävat alati tubadesse. Alles hiljuti teinud nad esimest korda väikese autosõidu. Mr. Foxi tuihallis autos.

Frank mõtles järele.

„On parajasti seitse nädalat sellest, kui ma oma naiselega külastasin banketti Wolcott-klubis,“ ütles ta pikkamisi. „Tookord tegi keegi suur, paks mees mu naisele silmi. Mabel ütles küll, et ta selle komplimentidest ei olla vähematki hoolinud. . . .“

Morrison noogutas:

„Mr. Fox on suur ja paks.“

„Kus ta elab?“

„142, Park Avenue.“

Frank tõusis ja lahkus. Lävel pööras ta veel:

„Teie ütlesite, mr. Morrison, et ta armastab antiik-asju?“

„Jah. Antiik-asju ja paraku ka teiste meeste — ilusaid naisi.“ — —

Kaks nädalat hiljem leidis Charles Fox oma posti läbi vaadates hulga ärikirjade hulgast ka Mabeli erakirja.

„Armsaim,“ kirjutas Mabel, „ma ei saa täna õhtupoolel sind külastada, ehkki ma sinu järele igatsen nagu ei kunagi enne. Aga et sa ei oleks õnnetu, siis saadan sulle väikese asetäitja. Sa armastad ju mitte ainult teiste meeste naisi, vaid ka antiik-asju. Hiljuti nägin üht ilusat vana lauakella. Võta see, palun, vastu minu murdumata armastuse tõendusena sinu vastu. Äriteenija viib selle sulle täna kätte sel ajal, mil ma muidu harilikult ise ilmun. Loodevastasti meeldib sulle see. Palju suudlusi

sulle sinu Mabelilt. NB.: Mulle öeldi, et see kell on mitte ainult vana, vaid ka saatusekell. Omanik peab ta alati ise üles tõmbama. Palun siis, armsaim, tee seda kohe, niipea kui ta saad ja ära jäta seda iialgi teiste hooleks. Minul on kindel usk sellistes eeltähendustes.“

Fox pani kirja muiates kokku. Sel maigusal väikesel proual olid tõesti algupärased mõtted. Tõsine õnn talle, et ta Mabeli ta mehe kätte vahelt oli meelitanud oma kätte vahele.

Ja nagu Mabel kirjutanud, ilmus kell kolm mr. Foxi juurde mees, kes temale kella tõi.

Charles Fox juhtis mehe saali. Paljude paberite vahelt kooris tooja välja ilusa vana biedemaierikella, mis oli rikkalikult ilustatud ja peen töö. Fox silmitses kinki meeleheaga. Polnud kahtlust, see ese ilustas ta antiik-asjade kogu olulikult. Ta võttis taskust dollari ja pigistas selle pihku mehele, kes tänulikult lahkus.

Siis jäi Fox kella ette üksipäi seisma. Ta polnud unustanud Mabeli soovi. Saatusekella pidi ta ise üles tõmbama. Ettevaatlikult avas ta klaaskaane, pistis võtme võtmeauku ja hakkas pomme üles tõmbama.

Äkki käis hirmus plahvatus — kellast, mr. Foxist ja suurest osast ta majastki polnud enam midagi näha. —

Politsei, kellele Morrison Charles Foxi surma kuuldes viibimata kõlistas, tungis Frank Higginsi majja, tuhnis läbi kogu korteri, jõudis ka ühe väikese pööningukambri juurde, kuulis selles nuttu, murdis ukse lahti ja leidis kambrist Mabeli, keda hüsteerilised nutukrambid vapustasid.

Mabel jutustas, Frank sundinud teda revolvri abil kirjutama Foxile kirja, milles ta temale lubas saata kella. Kui see sündinud, pannud Frank ta siia luku taha. Ühtlasi teatas vabrik, kus Frank ametis oli, et viimasest saadetusest puuduvat kaks ekraasiitpadrunit.

Neli tundi hiljem oli leitud ka antiik-asjade kaupnees, kes Frankile kelle müünud. Nüüd oli kõik politseile selge. Frank oli kella sisse asetanud ekraasiitpadrunid ja kella nii muutnud põrgumasinaks. Kui Fox pomme üles tõmbas, kukkus süütevõde ja järgnes plahvatus.

Politsei hakkas kohe jälgima Frank Higginsit. Kuid tulemusteta. Arvatavasti oli see viibimata põgenenud, niipea kui kell Foxi kätte jõudis, ja üle Ühendriikide piiri pääsnud.

Vaim kuuvalgel.

Austria kirjanik **Ralf Urban.**

Me rääkisime vaimudest, tontidest, lummutistest ja spiritismist, samuti surma suu-
rest mõistatusest. Meie mehed, kes seal
koos istusime, olime ülloomulikkude asjade
suhtes kõik kahtlejad, sest me tundsi-
me elu ta kuivast küljest ja tükk liikuvat elu
oli meil kõigil selja taga.

„Arvan,“ ütles keegi meist, „surnud on
surnud ja nad jäetagu rahule. Tondid, kes
ööseti kuuvalgel üksikul metsalaigul nuta-
vad või kalmistumüüri ringi uidavad, põl-
venevad inimsoo leidlikkuse rikkusest või
neid kutsub esile daamide õrna-keeleline
kujutlusvõime. Mis puutub mind, siis pole
ma veel kohelnud vaimu, mispärast mulle
keegi ei või teha etteheidet, kui ma ton-
digusid ei usu.“

Meie teised väljendasime oma mõtteid
samas mõttes. ja kui ma üksteise kannul
olime avaldanud oma arvamise, pöördusid
meie kõikide pilgud sillaehituse insener
Mailanile, sest tema vaikus ja tegi kumma-
lise näo. Tundsi me teda kareda, avameelse
inimesena, kes vähe rääkis ja keda tund-
likkuse suhtes oleks võinud võrrelda nina-
saryvikuga. Seda kummalisena liigutas meid
tema lugu, mis ta meile meie tungival pal-
vel jutustas.

„Viie aasta eest jõudsin ma Siebenbür-
genis väiksesse Karlsburgi linna,“ hakkas
ta raskepäraselt jutustama, „kuna minu
selts mulle oli ülesandeks andnud uue silla
kohta, mida tahtsi me Marose jõe ehitada
ja milline töö oli rumeenia valitsuse poolt
vabaks võitluseks välja kuulutatud, eeskal-
kulatsiooni kokku seada. Olin Karlsburgis
võõrastemajas korteri võtnud ja läksin iga
päev oma mõõtjate seltsis töökohta, mis
linnast tubli pooletunni tee eemal seisis.
Aeg arvestuste jaoks oli mulle määratud
õige lühike, nii et ma seal viibides lõpu
poole isegi öid appi võtsin, et tööd täht-
ajaks jõuaksin lõpetada.

Ühel öösel istusin ma oma plaanide juu-
res, kui nägin läbi akna täiskuud suurena
tõusvat. See tõi mulle mõtte kohe jõe äärde
minna, sest et minu mõõtmiste tulemused
täiesti ei klappinud ja neid vaja oli õien-
dada.

Ma pistsin mõõdupaela taskusse ja läksin
üksipäi teele. Seekord mitte maanteed
mööda, vaid teerada mööda, mis risti läbi
suurepaksu metsa otseteed viis kohale, kus

tuli silla ehitust alata. Heledast valgusest
hoolimata oli tee puude vahel vaevalt nähtav
ja ma kobasin kepi abil edasi, kuni jõudsin
lagedale kohale metsas. See lage koht oli hei-
nanaa ja asus minu pooltel teel. Sinna ma
jäin kokkudes seisma. Legendiku keskel,
piiratud kuupaiste maagilisusest, seisis kum-
maline olend. Kuivetu kogu, seljas pikk
must mantel, hõbevalge habe, mis ta nägu
ümbritses, tontlikvalgelt pead ümbritsevad
juuksed, tarretud silmad üles taeva poole
tõstetud, käed üles sirutatud, nagu tahtes
kuu järele haarata.

Esimesel hetkel ma kobasin tahtmatult
oma revolvrit; see oli minu kohmetuse lii-
gutus. Pean tunnistama, jube tunne roomas
jääkülmalte üle selja. Oleks seal aasal istu-
nud hulkuv hunt, see ei oleks mind eriti lii-
gutanud. Nüüd aga valdas mu memmelik
hirmutunne. Kui see lummutis ennast ometi
kord liigutaks!

Ei tea, kui kaua ma nii olin seisnud,
külma higi laubal, ja seda nähet vahtinud.
Siis — siis — liigutas ta end ja — ei, ei,
ei — ometi jah, jah, jah — kangete liigu-
tustega hakkas ta minule lähenema. Joosta,
põgeneda? Aga mu jalad kleepusid maa-
pinnal — lummutis aga lähenes ja lähenes.
Ma hammustasin huuli ja andsin enesele
kõva nõksu.

„Tere õhtust,“ hüüdsin ma koolipoisi hää-
lega, kelle südametunnistus pole puhas.

„Õhtust,“ vastas lummutis siebenbürgeni
talumehe murrakus ja raske kivi veeres mu
südamele. Tundsin häbi oma närvide nõrku-
sest ja vabandasin ennast liigse tööpingu-
tusega. Tont ei räägi talumehe murrakut,
mõtlesin. Tähelepanna: mõtlesin eneses.

„Ilus öö,“ ütlesin ma lahkesti ja kergema
südamega.

„Jah, eile öösel,“ vastas vanamees; „vii-
mased tunnid olid väga rasked, siis tuli
lunastus. Aga minul ei ole rahu, ei ole
rahu Kuu, kuu! Ehk paraneb asi, kui maa
juba peal. Jah, surm, surm. Külstage mind
ometi homme ja paluge vaese hinge eest
Meie Isa palvet. Turu tänav 7, teate juba.“

Ja ta sirutas mulle oma kuivetu käe
vastu. Kui ma enne olin kergemini hinga-
nud, siis tundsin selle kummalise olendi
sõnu kuuldes, kuidas mu süda halvaks läks
ja mu veri hakkas tarduma. Masinlikult kah-
masin ma pakutud käe järele — sel oli sur-

Agathon Lüdig,
operetinaäleja ja
näitejuhte „Estonias“

Marie Under,
luuletaja, 50. a.

Prof. Nikolai Kõsner
majandusteadlane.

Johannes Jürgenson,
helikunstnik
Tallinnas.

Ferdinand Karlson.
van. adv. ja seltskon-
nategelane Tartus.

ma niiske külmus. Meeletult jooksin ma tagasi metsa.

Ärgates hommikul, näisid mulle äsja-õised sündmused lapsikutena, ja ma uskusin, et olin olnud haige, kui ma loomulikult seletatavaid asju olin arvanud lummütiseks. Ma pöördusin tagasi tõelisusse ja ruttasin tööd lõpetama, sest et pärast lõunat pidin reisima koju.

Kuid mu mõtted pöördusid ikka jälle tagasi õistele elamustele, mis pärast ma pärast lõunasööki läksin Turu tänavale nr. 7, et öösist lugu selgitada päevavalgel.

Kummaline, mõtlesin, leides selle maja ukse musta leinariidiga olevat palistatud. Astudes kotta, nägin ühes nurgas surnud ja selle ümber hulka inimesi. Lähemale minnes ehmunis, sest surnu oli mees äsja ööst. Kahtlemine oli võimatu, selle näo oleksin ma veel kümne aasta pärast ära tundnud.

No jah, tema oli olnud raskesti haige, seda selgitasid mulle inimeste kõned, ja öösel, kui ma temaga metsa vahel rääkisin, tundis ta juba oma lõpu lähedust. Aukartlikult palvetasin ma oma Meie Isa ja väljusin mõtiskledes majast. Ukse ees rääkisid mõned inimesed üksteisega.

„Homme kell 3 on härra Koksi matus,“ kuulsin ütlevat. See oli kummaline, harilikult maetakse surnud alles kolmandal päeval. Sellepärast küsisin, millal see härra õieti on surnud.

„Tunaeile öösel.“

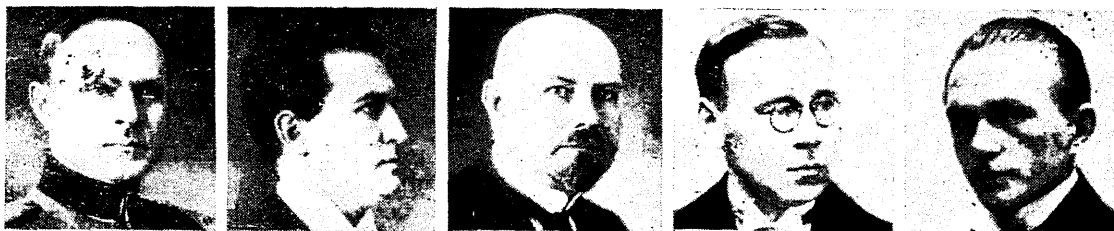
„Mis, palun?“ küsisin veel kord, sest ma kartsin eksitust.

„Tunaeile, nii siis teisipäeval vastu kolmapäeva, ja täna on meil reede,“ oli vastus. Siis tõi mulle keegi klaasiga vett, sest ma nõjatusin müüri najal ja mu süda oli halb.

Sestsaadik olen sunnitud,“ lõpetas insener oma jutustuse, „tonte uskuma, sest nii tõesti kui elan, selle öö lugu ei olnud ei hull unelm ega ka erutatud närvide pettepill. Mina olen surnud härra Koksiga rääkinud.“

Selle jutustuse võlus läksime varsti laiali. Ma mõtlesin selle üle veel kaua järele, sest kes inseneri tundis, ei võinud ta sõnade tõe juures kahelda.

Võis olla möödunud aastat kaks, kui ma kord pidin külastama Hermannstadi. Kuna mul polnud suurt kiiret, siis otsustasin külastada ka Karlsburgi ja, kui võimalik, tolle mõistatusliku loo andmeid kontrollida.

Eduard Knuude,
muusikateg. Narvas.

Bernhard Hansen,
ooperil. „Estonias“.

Karl Virma,
linnanõunik.

August Rei,
välisminister.

Erni Hiir,
luuletaja.

Jõudes linnakesse, läskin otseteed Turu tänavale tolle maja juurde. Värava kõrval seisis mingisugune kauplus, mille uksepealist ehtis silt „Karl Koks“.

Poodi astudes märkasini tagapool üht härrat valges habemes ja juukses, mis märgid kooskõlas olid minu sõbra kirjeldusega. Ma kõnetasin teda, ei saanud aga vastust. Noor müüjanna seletas mulle, härra Koks olla raske kuulmisega, olgu ma kannatlik. Ta kutsus ta mulle lähemale, mispeale vana härra lahkesti naeratades kuuldetoru oma kõrva juurde tõstis. Nüüd küsisin, kas siin

seitsme aasta eest on keegi härra Koks surnud.

„Muidugi, muidugi,“ ütles mees, „see oli ju minu kaksikvend,“ ja ta jutustas mulle pika loo oma armsast vennast. Lõpuks tõi ta mulle oma venna pildi, mida ta rahulikult oleks võinud tunnistada enda pildiks, nii sarnased olid nad üksteisele.

Tookord ma jõudsin veendumusele, et isegi kõige hirmsam vaimulugu leiab süütu seletuse, kui seda seletust rahulikult otsitakse.

Türgi abielu.

Türgi kirjanik Suad Dervisch.

Kõigis seltskonnakihtides, kõige kõrge-
mais kui ka kõige alamais, erandita, teos-
tus abiellumine Türgimaal järgmiselt:

Noor mees, saades 23 kuni 25 aastat va-
naks ja hakates ise omale leiba teenima,
muutus äkki oma perekonna huvitavaks
keskpunktiks. Kõik perekonnaliikmed tege-
lesid ainult veel temaga. Ja ühel ilusal
päeval tuli tema juure mõni vana tädi või
sugulane, tähendusrikas naeratus huultel,
ja hakkas temale lahkesti esitama küsimusi
ning teda tunnistusele avatlema.

„Poissmehe-elu pole sinule selles vanu-
duses enam sobiv; sa teenid juba küllalt
sedavõrd, et võid abielluda; kas sa ei soo-
viks väikest eluseltsilist?“

No muidugi soovis ta seda, sest elu oli
tal nii ühetooniline ja mitmesugused lõbud
olid talle juba saanud kalliks ja kardeta-
vaks.

Ta tahtis eluseltsilist, noort, viisakat
neiut. Tõmmut, suurte mustade silmadega,
saledat ja suurt. See pidi olema pisut mu-
sikaalne, ja . . . Või jälle oli see väike
blond, pehme, sinisilmadega, nagu see ta
nõrkus olnud . . . , ja siis . . .

Ja mees jutustas kõik, mida ta iluna
naise juures hindas. —

Tädi, vaimustatud oma menust, teatas
nooremehe soovid ta vanematele.

Sestsaadik oli nüüd emal, õdedel, tädi-
del, üldse perekonna naisliikmeil viimaks
ometi midagi, mis neile kuudeks ja nädala-
teks tegemist andis.

Nad küsisid igalt poolt, kas leidub kuskil

abieluealisi neiusid, otsisid aadresse ja käi-
sid siis ukse tagant ukse taha, et vaadata
neiusid ja üht neist välja valida, kes noore-
mehe maitsele vastas.

Perekonnad, kus oli abieluealisi tütreid,
nägid igapäev selliseid külalisi, kes nende
ukse taga helistasid, et vaadata nende tü-
tart kui müüdavat eset.

Niipea kui toatüdruk sellise külalise tu-
lekut oli teatanud, läks ema talle saali
vastu, kuna teised majadaamid noore neiu
ta toas kõige paremasse kleiti riietasi-
sid.

Kui sellega valmis oldi, võttis neiu väi-
kese kandelaaua, millel seisis väikesed tassid
türgi kohviga, läks sellega saali ja serveeris
daamidele kohvi. Isegi kõige rikkama-
s majas, kus oli hulk teenijaid, pidi
neiu noile külalistele ise kohvi serveerima.

Niipea kui ta oli kohvi toonud, teretas
ta daame, selle juures maani kummardades
ja tehes, nagu oleks ta tahtnud nende riide-
palistust suudelda. Daamid haarasid siis ta
õlast kinni, et seda mitte lubada. Siis istus
neiu daamide ette ja jäi sinna istuma nagu
nukk, õigemini nagu vaene ori, kes basaa-
rile on müüa toodud.

Ta ei tohtinud rääkida, vaid pidi ainult
võimalikult lühidalt küsimustele vastama,
et teised ta häält kuuleks ja teda mitte
totraks ei arvaks. Mõni külaline jutustas
mõnikord mõne lühikese loo, et kuuleks ka
neiu naeru.

Kui neiu oli ilus või noore mehe mait-

sele vastas, siis jõid külalised kohvi pikkamisi. Seega näitasid nad neiu ja ta emale, et neiu neile meeldis. Kui aga neiu nende maitsele ei vastanud, siis jõid nad kohvi ruttu ära, et teataks, et nad neiu vastu huvi ei tunne. Sest komme nõuab, et noor neiu daamide katsele alistus, kuni need kohvi joomise olid lõpetanud. Alles joomise lõppedes koristas neiu tassid kokku ja lahkus toast. Oli ta daamidele meeldinud, siis andsid need emale mõista, et leiavad ta tütre olevat ilusa ja mõne päeva pärast tagasi tulevad, et esitada talle kosilase pildi. Kodus jutustati noorele mehele, millise mulje ta tulevane avaldanud. Kui noor mees leidis neiu nende jutu järele küllalt ilusa, siis külastasid daamid jälle neiu maja ja viisid talle noore mehe pildi ja aadressid, mille järele noore mehe kohta võidi teateid pärida.

Neiu vanemad lasksid nooremehe päevapildi õel või ammel neiu kätte toimetada ja kui kogutud andmed olid soodsad, siis olid pulmad kindlad, ilma et noorpaar üksteist oleks saanud näha või üksteisega rääkida.

Ja ometi peame siin tunnistama, et need abielud üldiselt olid väga õnnelikud. Mis pärast? Nad armastasid üksteist, rippusid üksteise küljes — ei tea isegi, miks. Võimalik, et saatus nende vastu oli kaastundlik, kes oma elu ehitasi õnnele.

Kuid õnnelikust menust hoolimata hakkas noorsugu ajajooksul sellele kombele vastu. Moodsad noored neiu ei tahtnud enam kui moenukud daamidele poseerida ja tundmatuga abielluda.

Perekond hakkas sellele mässule tõsiselt vastu. Nõnda tekkis igas majas tüli, kui daamid ukse taga helistasid. Neiu hakkasid nutma ja mängisid vanemaile tuhat ninanipsu.

Näiteks oli minu perekonnas üks noor daam, kes oli ameerika ülikoolis õppinud, sellised daamid ema äraolekul vastu võtnud. Üks ta noorest seltsilisest esines tema abielus õena. Noor neiu suitsetas ühe siga-

H. Halliste.

,Lossu

Savi.

reti teise järele — komme, mis viisakale noorele neiu täiesti keelatud — ja esitas neile daamidele küsimusi nende poegade kohta. Ta küsis, kas noor mees on musta või valget verd ja kas ta naistele ka võiks meeldida. Külalised olid ta teguviisi pärast vihased ja lahkusid majast. Neiu ise aga tundis suurt lõbu, et oli vanemaid saanud tüssata. Aga see rõõm oli türiker. Kui vanemad seda kuulsid, saatsid nad ta ühe keiserliku printsessi paleesse — see printsess oli ta tädi — ja ta pidi seal aasta aega elama nagu kloostris.

Nüüd on asi revolutsioonist saadik muutunud. Mees ja naine on nüüd alalises kontaktis. Nüüd abiellutakse ka Türgis armastusest.

Meeletu mees.

Romaan Saksa keelest.

1

1.

Sydovi vabriku kontoris viibis hommikul, pool tundi enne tööaja algust, ainult prokurist härra Schröder, kes posti läbi vaatas ja siis kirjad korrespondentide pultidele juba enne nende ilmumist valmis pani.

„See hoiab aega kokku ja ergutab teenijaid!“ seletas ta, kui jutt sellele kaldus.

„Pealegi pole mul hommikuti midagi kaotada, sest et ma oma kohvi joon üksipäi ja mõnuga, naiste seltsist kaugel!“

Millest võib näha, et prokurist Schröder oli poisnees — ja nimelt veendumuselt.

Pikk kuivetu bürooülem, kes viiekümne ümber vana oli, alati halli ülikonda kandis ja oma õredad juuksed kunstlikult paljale lagipeale katteks kammis, jäi ühe puldi ette seisma ja silmitses pead raputades suurt tindiplekki kirjutusaluse rohelisel kustutamispaberil. Samuti olid seal korrast ära sullepea, pliiaitsid ja käärid, mida härra Schröder kuidagi oma büroos ei võinud sallida. Kortsuskulmel asetas ta peotäie kirju sellele kirjutusaluale ja tahtis parajasti oma platsile tagasi minna, kui uks avanes ja noor õpipoiss viisakalt teretades sisse astus.

„Tere, tere!“ ütles härra Schröder jahedalt. „Kuigi usun, ettänane hommik teile palju rõõmu ei tee, Piiseke! Tulge kord siia!“

Noormees astus venides lähemale. Temal oli nõõpninaga nägu ja ta silmad olid kavalad ning pruunid, kuid praegu näis ta olevat pelglik.

„Siin on nüüd juba kolmas poogen kustutuspaperit, mis veeran laasta jooksul olete täis määrinud!“ ütles prokurist karistavalt.

„Kas usute, et Sydovi firma peab pankrotti jääma kirjutustarbete poolest, kuna teie olete sündinud põrsas, Piiseke? Ja millised on teie pliiaitsid? Ühelgi neist ei ole tarvust, kuigi meil on teritusaparaat büroos. Ja teie sullepead? Kuidas tohite sullepead hammastega närvida? Teist ei saa kunagi kaupmeest, kui te ennast kokku ei võta!“

Ta vastas teiste teenijate tervitusele, kes vaheajal kohale jõudnud, pani veel mõned kirjad lähemale puldile ja läks siis erabüroosse peremeest teretama, sest härra Sydov oli õõsel pikemalt ärireisilt tagasi jõudnud.

Nad ei viitnud seal palju aega isiklik-

kude märkustega, vaid prokurist andis peremehele viibimata aru sellest ajast, mil härra Sydov ära olnud, ja härra Sydov tõendas lühikeste vaheksimustega, kui suurt huvi ta oma käitisest tundis. Lõpuks aga, nagu oleks ta mõni kunstnik, kes parima pala ikka jätab ettekande lõppu, ütles Schröder:

„Kahe nädala eest astus uus naiskorrespondent meie teenistusse, härra Sydov, — ja temaga on meil olnud õnne. On tark, haritud, armastusväärne noor daam.“

„Aga Schröder, Schröder — kas võin uskuda oma kõrvu?!“ katkestas peremees ta ettekande naerdes. „Teie — büroo kõigi naisliikmete vaenlane, paljude selliste õnnetute piinaja, kas olete teie see, kes seda kiidulaulu laulis? Kas tõesti pärast viiekümne aastast vaprat vastupanu on nüüd teiegi tund tulnud, vaene mees?“

Prokurist punastas.

„Poleks sugugi ime, härra Sydov, sest sel daamil on äärmiselt suured paremused, kuid loomulikult mõtlen ma ta ärilistele omadustele. Ja need on sellised, et neid kõigi meie seniste hanedega kuidagi ei saa võrrelda!“

„Seda parem, armas Schröder. Kuna peasjalikult ainult teil temaga on kokkupuuteid ja teie ta ka olete ametisse võtnud, siis on mul hea meel, et olete rahul. Pealegi mäletan ma tumedalt, et mulle sellest kirjutasite — kas ta ei ole aadlik, see teie uus tugi?“

„Jah, härra Sydov. Tema nimi on von Amelang. Aga uhke pole ta mitte.“

„Millest tal meie juures poleks kasugi, armas Schröder,“ ütles peremees ja ajas enda sirgeks. „Mina aadlikkudest suurt lugu ei pea, kui nad hakkavad kodanlisi kohuseid täitma. Ent nende hulgas võib ju leiduda ka häid tööjõude. Igatahes võite pärast eine vaheaega oma mereime mulle esitleda, et ma teda ka tarviliku viisakusega saaksin teretada!“

Määratud ajal astus härra Schröder uue naiskorrespondendi juurde.

„Palun, preili von Amelang, tulge minu seltsis peremehe büroosse. Sooviksin teid tutvustada härra Sydovile.“ Ja kuna preili kohe tõusis, jätkas ta tasamini ja ettevaatlikult: „Arge saage valearvamist, kui peremees peaks olema väga tagasihoidlik, —

tema — noh — olete võinud siin ju kahe nädala sees mõndagi tähele panna — tema ei tunne pärast väga õnnetut abielu naiste vastu suurt huvi — kuid see on, peate teadma, isiklik asi.“

Preili naeratas rahustavalt.

„Minul on, niipalju kui käitist tunnen, temaga vististi vähe kokkupuutumist, härra Schröder. Ja väga tundlik ning õrn ma vaenulikkuse vastu ei olegi, et kartma hakkaksin.“

Nad astusid shefi kontorisse ja noore preili silmad lendasid imestades üle hästi sisustatud ruumi. Alles teine pilk, mitte vähema imetlusega, siirdus mehele, kes suure kirjutuslaua tagant tõusis. Arvatavasti oli preilil olnud peremehest ja tema töötoast hoopis teistsugune kujutus.

Sydov oma poolt, vaatamata Schröderi vaimustatud kirjeldusele, oli ka oma uue palgalise välimusest üllatatud.

Noor daam — ta arvas ta vanuse nmbes 24 aastat — avaldas väga õilsat muljet. Sydovile paistis silma ta kuldpruunide silmade tark pilk, samavärvi juus, mis oli silmnähtavalt õige tihe ja suur, kuid väga lihtsalt pead ümbritsev. Preili kandis lihtsat sinist kleiti ja lumivalgeid lõuendiribasid kaela ja käevarte ümber, mis talle väga sobis. Kõik kokku väga daamilik kindel ja valitsetud ka rahulikud liigutused, kuidas ta Schröderi esitlusel pead noogutas. Peremees talle kätt ei annud, ent küsis viisakalt, kuidas talle Wehrstadt meeldib, ja avaldas lootust, et ta oma kohaga varsti harjub.

„Härra Schröder on teiega rahul — ja see tähendab palju!“ lõpetas ta.

Preili vaatas härra Schröderile.

„Härra Schröder on minu vastu nii lahke, et loodan tööga varsti viluda. Esiotsa vajan ma väga leppimist, sest ma olen nii paljusis asjus alles algaja!“ ütles ta avameelse otsekohesusega.

„Selles asjas peate kokku leppima härra Schröderiga — teil on ainult temaga tegemist, mina vajan teie abi vaevalt; muide — kas olete siin oma korteriga rahul?“

Näis, nagu oleks kerge pilkenaeratus ta silmis helkinud, aga ta vastas rahulikult: „Muidugi, härra Sydov. Minu toast jätkub mulle täiesti.“

Seege oli jutt lõpnud. Noor naiskorrespondent läks tagasi oma kohale, et lõpetada üht alustatud itaalia kirja. Härra Schröder aga, kes veel peremehe juurde jäänud, silmitses teda põnevalt.

„Tõesti üllatav, armas Schröder!“ ütles

Sydov sigaretti süüdates. „Kardan ainult, et teie rõõm ja õndsus kaua ei kesta, — see olend on meie olude tarvis liiasti kultiveeritud. Mind huvitaks kuulda, kuidas preili Voigt sellega lebib, et meie maja selle uue elaniku on lisaks saanud?“

Schröder tegi hirmsa grimassi.

„Teie proua õde oli uue daami vastu esimesil päevil väga tõrjuv — väga! Siis aga selgus, et preili von Amelang väga lapsi armastab — eriti väikest Dieterit. Selle tagajärjel leppis preili Voigt armulikult tema majasolekuga ja lubab tal oma vaba aja lastetoas veeta,“ teatas Schröder torisedes.

„Ah nii! Noh — teate — see mind ei huvita!“ Sydov sirutas käe mingisuguse mapi järele. „Vaadake, — need on tellimised Daanist, Schröder. Loodan, et sinna saane palju kaupa saata.“

Nad süvenesid kalkultatsioonidesse.

2.

Lõunaks kogusid kõik majakondsed Sydovi villa suurde söögisaali. Vabrik seisis nii kaugel linna äärel, et isegi abielus ametnikud kodus ei saanud süüa, vaid vana kombe järele vabrikuomaniku juures lõunat sõid. Poissmehed, kõige esmalt prokurist, elasidki vabrikandi elumaja külge ehitatud osas.

Kordula von Amelang astus söögituppa alati sisemise õudusega. Iseenesest oli ruum suur ja kena ja ka väga sobiv oma otstarbeks, aga ta avaldas väikekodanlist ja kainet mõju oma inetu hallkollase tapeedi ja imiteeritud renessansmööblitega, mis ridastikku seinte ääres seisid. Kõige hirksamad tema peenele, hellitatud maitsele olid aga kõlekirjud õlitrükipildid kahel pool suurt puhvetit — laias kuldraamis, et iga inimese silmad kohe neile langesid.

Täna sisse tulles pidi ta imestusega mõtlema majahärra õilsale töötoale, kus ta koolitatud pilgule kohe olid silma paistnud kaks ilusat vaselõiget. Kuidas võis ometi mees, kel oli meelt kooskõlas ümbruse tarvis, sellises söögitoas süüa — veel pahem, kuidas võis ta ometi sallida sellist sisustamist, nagu see oli ta nõndanimetatud saalis, mille mürkrohelise ilule tal oli kord olnud võimalik heita oma pilku? Need olid vastolud, nagu ka peremehe enese ja ta kadunud proua õe vahel, kes nüüd ta majapidamist juhatas. Sydov oli juba neli kuud lesk. Aastase, väga õnnetu abielu järele oli ta proua lapsevoodisse surnud.

Kuna vabrikuomanikul puudusid omaksed, siis oli ta kadunu õe majja jätnud majapidamist juhatama ja last ravitsema. Preili Elise Voigt oli väike, punaste juustega, kahvatu, kondise näoga ja rahutute, rohekashallide silmadega daam. Temal oli eriline oskus ebameeldivust levitada, sest et ta oli väga närviline ja äkiline. Samuti oli ta vahetu kõle kõne tundlikkudele närvidel otse piinaks. Prokurist Schröder seisis temaga vaenujalal ja teiste palgaliste vastu ilmutas preili suurt kõrkust. Kordula oli pidanud esimesil päevil palju tige-dust alla neelama, polnud aga sellest hoo-linud ja viimaks ometi rahuliku tagasi-hoidvusega vastaselt relvad ära võtnud, sest nüüd jättis ta tema rahule.

Kordula ootas tänast lõunasööki uudis-himuga, kuna see talle pidi andma võima-luse tähele panna, milline vahekord maja-härraja ja ta abikaasa õe vahel valitses. Ta oli enesele seni Sydovi kujutlenud kitsa-hingelise väikelinlasena, ja oli nüüd üllata-tud tema heast esinemisest ja käitumisest. Ta ei sobinud kuidagi sellesse ümbrusse, mis preili Voigtile oli seda sobivamaks raamiks.

Majahärra astus viimsena söögituppa, te-retas üldiselt ja palus käega osutades istet võtta. Ta istus pika laua ülemises otsas, preili Voigti ja prokuristi vahel, kellele siis reastusid kassapidaja, korrespondendid ja raamatupidajad. Viimaks järgnes preili Kordula, kui kõige noorem palgaline.

Söögiaeg oli lühike ja piinlik. ehk küll toit hästi valmistatud. Kordula teadis, et see polnud preili Voigti teene— koka Ma-rie, kauaaegne inventar, kes juba Sydovi ema juures teeninud, oli pärl.

Sellevastu jättis teenimine kõik soovida. Noor, vilumata toatüdruk, alles mõni päev majas, teadis vaevalt, kuidas taldreku kä-sitada, ja muutus preili Voigti kärsitute käskude järele täiesti peatuks. Preili von Amelang päästis viimaks suure juurvilja-vaagna ainult suure vaevaga kukkumisest ja ütles siis:

„Usun, oleks suur aja kokkuhoid, preili Voigt, kui vaagna üksteisele ise edasi an-naksime? Annal on siis aega enam laua ülemises otsas teenida.“

„Muidugi, kui te ei ole harjunud sellega, et teid teenitakse, siis võite seda ju ise teha,“ vastas preili Voigt vaenulikult. Se-letamatu naeratus jooksis Kordula näost üle, kui ta tüdruku käest vaagna ära võttis ja selle naabrile edasi andis. Prokurist aga hüüdis:

„Ma ei oska teile ütelda, kui tänulik ma teile olen, et lõpetate loomapiinamise, preili von Amelang. Ma värisen juba päe-vadekaupa, et võiksin kaste või kompoti oma sülle saada. Anna on viks tüdruk, aga serveerimisest pole tal aimugi. Ja igavesed valed käsud teevad ta ju päris hulluks!“

„Noh, siis õpetage talle serveerimine sel-geks, härra Schröder, kui nii tark olete,“ ütles preili Voigt ärevalt.

„See pole minu asi. Seks on teised ini-mesed!“

„Noh, siis ärge ennast ka asjasse segage. Mis ei ole teie asi, sellest hoiduge!“ sele-tas preili Voigt ärritatult.

Nüüd kostis majahärra kõlav hää: l

„Palun väga laua juures mitte tülitse-da, Elise!“ tõrjus ta lühidalt ja tõusis Kor-dula suureks südamekergituseks varsti selle järele lauast. Kordula lahkus rutuga toast ja nägi veel minnes, kuidas preili Voigt peremehe teele astus ja temaga ägedalt rääkima hakkas.

Ta ruttas üle koja ja läks lastetuppa.

Seegi ruum oli vastand ta maitsele. See oli küll vist olnud mõni vöörastetuba, kuhu nüüd oli toodud lapsevanker, milles laps ööd ja päevad lamas. Hall-valge vann, kus teda pesti, oli seni köögis tarbeks olnud ja lapse pesu, mis väga lihtne, hoiti korvis. Ometi oli väike Dieter kena laps, blond-juukseudemetega ja tumesiniste silmadega, mis preili von Amelangile juba vankrist vastu naersid. Pead raputades silmitses ta lapse mähkmeid, mida nähtavasti kogu ennelõunat polnud vahetatud.

„Ja jah, preili,“ ütles vana koka paha-selt. „Minul polnud täna aega lapse jaoks, pidin täna turul käima, ja keegi teine tast ei küsi. Teen kohe pesuvee, kui tahate last jälle pesta. On, nagu oleks teid ar-mas Jumalise Dieteri jaoks siia läkitanud!“

„Tooge mulle põll kaasa,“ hüüdis noor preili talle järele. Ta pani puhta pesulapse jaoks ahju juurde sooja ja hakkas last nae-ratades ja kallistades lahti riietama. Kui koka tuli supelveega, sidus Kordula põlle enesele ette ja tõstis rabeleva ja kilkava lapse vanni. Last seebitades ütles ta Ma-riele:

„Kuna nüüd härra Sydov jälle kodus on, hakatakse lapse eest vististi ka rohkem hoolitsema.“

Vana Marie raputas pead ja ohkas.

„Ei,“ ütles ta rõhutult. „Härra ei ole veel kordagi väikest vaatamas käinud.“

Preili vaatas talle arusaamatult otsa.

„Õma — ainust last?“ küsis ta uskumata.

Marie kehtas õlgu.

„Tema pidi emaga palju kannatama,“ sosistas ta, nähtavasti mitte tahtes sellest meel-sasti rääkida. Kordula ei küsinudki rohkem. Ta võttis lapse vannist ja hõõrus ta käterätikuga kuivaks.

„Sa vaene!“ sosistas ta lapse pead õrnalt suudeldes. „Vaadake ometi, Marie, kuidas ta enda juba kõvasti jalule ajab,“ jatkas ta siis last silmitsedes.

„Jah! Ta on selle kaheksa päeva jook-sul, mil tema eest hoolitsete, juba hoopis teiseks saanud,“ noogutas vanake tunnusta-des. „Sinnamaani oli ta kõigile vaid koor-maks, aga niisugune laps vajab ju ka armastust, kui ta peab kosuma.“

Ta tõi piimapudeli ja noor preili istus lapsega akna alla päikese kätte ning toit-s last. Kui ta tema jälle asetas vankrisse, oli ta lõunatund möödunud ja ruttu läks ta jälle kontorisse.

Kell viis, pärast bürootundide lõppu, võt-tis ta väikese poisi jälle sülle ja viis ta välja suurde aeda ühte varjulisse kohta. Kui ta temaga seal oli tund aega mängi-nud, viis ta lapse jälle tuppa tagasi. Aia-värvavas kohtas ta peremeest, kes, ajaleht käes, avas talle ukse ja teretas korrektselt, kuid ei kõnetanud teda ega heitnud silmi ka lapsele.

3.

Härra Schröderil oli olnud õigus ennus-tada, et tal uue naiskorrespondendiga oli olnud õnne, kuid Sydovi ennustus, et see preili kauaks kontorisse ei jää, oli läinud tühja. Preili Kordula viibis nüüd juba hulga kuid majas, töötas hoolega ja pühendas oma vaba aja väikesele Dieterile, mida ei leivaisa ega ka preili Voigt nagu tähelegi ei pannud. Ta kuulis juhtumistest majas ainult niipalju, kuipalju ta neist söö-giaegadel nägi, või prokurist ja vana Ma-rie jutustasid talle midagi, sest et nad teda väga pooldasid. Ise ei võtnud ta ma-jakondsete eraelust vähematki osa; temale piisas sellest, kui laps ta vabal ajal tema hoole alla jäeti, sest et ta last imekom-bel oli hakanud väga armastama.

Sydov ei küsinud temast üldse midagi, niipea kui ta esimestel päevadel pärast tagasiõudmist oli veendunud ta kirjastiilist ja keeleoskusest. Ja Kordula ei näi-danudki rõäku panevat tema tähelepanule, kuigi ta ei saanud jätta imestamist selle mehe raudse tööjõu vastu. Kuna ta toa

aken peremehe töötoa vastas seisis, siis võis ta näha, kuidas mees tihti keskööni oma laua juures töötas. Ainus meeletahu-tus, mis ta enesele lubas, oli igapäevane ratsasõit ilusal mustal ratsul, kes tööho-buste kõrval tallis seisis.

Kord õhtul valmistus Kordula last para-jasti magama panemisele, kui keegi võõras härra tuli lastetuppa. Vana Marie lahkest teretusest kuulis ta, et tulija oli majaanst, kellest Marie juba mitu korda rääkinud. See väike härra, kel oli eht nuubialase-pea laiadel õlgadel, silmitses ilusat neiu-t avameelse imetlusega ja esitles ennast siis dr. Krusena.

„Andestage mulle mu vormitu sissetung,“ vabandas ta. „Olen härra Sydovi hea sõ-ber, poiss on minu ristipoeg ja ma tahtsin teda kord jälle läbi vaadata, kuna ma te-mast muidu midagi ei kuule!“

Kordula von Amelangi näolt paistis ra-huldus sellest külastusest kohe silma. See väike mees äratas temas tingimata usal-duse.

„Rõõmustan teid tundma õppida, härra doktor! Mulle on see suureks kergendu-seks, et mul võimalus avaneb väikesest Dieterist rääkida asjatundjaga. Ma ei tea ju kindlasti, kas ma temaga ka õieti käi-tun,“ ütles preili elavalt.

Arst silmitses, millise osavusega preili last lahti riietas.

„Aga teie olete õppinud imikute ravitse-mist,“ nentis ta neiu saledat keha suure huviga vaadeldes.

Kordula raputas pead.

„Õieti õppinud mitte,“ ütles preili viivi-tades. „Mul oli aga võimalus pikemat aega ühes suuremas lastekodus igapäev näha, kuidas nendega käitutakse. Kui häda siin poleks olnud nii suur, ma ei oleks julenud seda vastutust omale võtta.“

Dr. Kruse heitis üle toa arvustava pilgu.

„See suurepärase tädi nähtavasti ei hooli poisist vähematki?“ küsis ta teravalt.

Kordula vaikis, vana Marie aga avas oma südame.

„Ei, härra doktor! Ja Jumalale tänu ütlen selle eest ka. Sest nimelt seitsaadik, mil ta lapse jätab siin selle preili ja minu ravitseda, kosub poiss alles. Preili on väärt Jumala armastust, sest ta on lapsele nagu emaks!“

Arst vaatas lapse täpselt läbi.

„Oivaline,“ ütles ta. „Minu kiitus, armu-line preili! Minu viimasest külastusest saa-dik on Dieter tõesti üllatavalt arenenud. Ma olin mõni aeg eemal; meil valitsesid

„Innas kõikjal sarlakid ja ma ei tahtnud hädaohtu tuua. Nüüd rõõmustan, et lapse nii arenenult jälle leian.“

Kordula naeris ja võttis poisi jälle sülle.

„See on peamiselt poisi enese teene, härra doktor. Mina olen kontoris ametis ja oma paaril vabal tunnil ei saa ma ju muud teha kui hoolitseda puhtuse eest ja teda pisut ka välja loodusesse viia. Poiss on ise viks mees, kes iseenesest areneb.“

Peagu emaliku uhkusega vajutas ta lapsepeakese oma põsele, enne kui ta jälle riietas. Selle juures ütles ta, kuna dr. Kruse ta talitust põnevalt silmitses:

„Oleksin teile, härra doktor, väga tänulik, kui annaksite mulle juhatuset poisi toitmisel. Mul on tunne, et poiss vajaks rohkem kui nüüd, aga ma ei julenud ta toitu omapead muuta.“

Dr. Kruse andis talle siis üksikasjalikult õpetusi, mis preili üles märkis Marie jaoks. Kui arst lahkus, kahetses ta südames, et tal põhjust polnud kauemaks selle noore samariitlase lähedale jääda.

4.

Ta siirdus viibimata majahärra juurde, kelle sõber ta oli juba varajases lapseeas saadik. Sydov oli alles tööl, ei lasknud end ka eksitada, vaid osutas sõbrale, et ta esiotsa istet võtaks, kuni tal võimalus saabub talle seltsiks olla. Kruse istuski siis tugitoolile ja vaatas mõtetes oma ette. Tüki aja pärast astus majahärra ta juurde ja tõmbas ka oma tooli tema lähedale.

„Nii mõttes, et ei suitsetagi?“ küsis ta imestades ja tõmbas suitsetamiselauala lähemale.

Teine nagu jahmatas.

„Olin tõesti mõttes,“ mõõnis ta sigaretti võttes.

„Mõni keerdküsimus ametialal?“ küsis Sydov.

„Ei, aga väga tähelepanuvääriv tutvus, mis siin praegu sinu majas tegin. Kes on õieti see noor daam, kes nii andunult sinu poisi aeg hoolitseb?“

Vari lendas vabrikuomaniku näost üle.

„Seda pead sa küsima Schröderilt,“ vastas ta sarkastlikult. „Tema on ta teenistusse võtnud, töötab temaga ja kiidab teda seitsmenda taevani.“

„Ta on siis tõesti sinu kontoris ametis?“

„On. Kui korrespondent. Kirjutab prantsuse, itaalia ja hispaania keelt ja tal on hea stiil. Rohkem ma tasta sulle ei tea ütelda.“

„Aga palun, kui ta sulle sugugi ei seisa lähemal — kust tuleb siis see, et ta kõik oma vaba aja pühendab Dieterile?“ küsis arst võõrastades.

Sydov sirutas jalad välja, asetaski pea toolitoele ja ütles pilkavalt:

„Kust pean mina seda teadma? --- Iga-vusest, et end teha huvitavaks, — sensatsioonivajadusest või mõnest teisest naise-meelse õilsast omadusest.“

Kruse raputas pead.

„Ei,“ ütles ta kindlasti. „Sa tead, et annan sulle õiguse naise hukka mõista ja paljudel puhkudel jagangi sinu arvamist, aga siin oled sa valejähl. See noor daam armastab sinu last avameelselt ja ravitseb teda otse eeskujulikult. Pead teda tänama, et Dieter nii imestamiseväärset areneb.“

„Ei tea tõesti, mis eest teda peaksin tänama,“ pomises Sydov süngelt.

Arst ohkas tasa ja silmitses tõsiselt sõpra, kes süngel näoga oma ette vahtis.

„Pealegi on see noor daam ka suurepärase iludus!“ ütles Kruse, meeeldi kerget tooni tarvitades.

„Nähtavasti oled sa sellesse iludusse juba armunud!“ naeris Sydov pilkavalt.

Kruse punastas kergesti ja jäi kohmetuks.

„Ta meeldis mulle väga,“ mõõnis ta. „Mis on ta nimi?“

„Ta on, kui see sind veel rohkem vaimustab, vanast aadlisoost. Aga sa pead mind vabandama, kui ma ta nime peast ei tea — mind huvitas ta vähe. Ometi vaatan ma kohe järele, et saaksin su uudishimu rahuldada.“

Ta tõusis ja läks peakontorisse, kust ta veidi aja pärast kaardiga tagasi tuli.

„Nii — siin on sulle kõik ta trellkiri Schröderi kartoteegist. Muide ime, et selle kaardile ei ole maalinud veel roose, sest tema kiidab seda korrespondinglit taevani. Nii siis kuule mõlemi kõrvaga: Kordula von Amelang, sündinud 5. mail 19... Viesbadenis — vaata, vaata!“ katkestas ta imestades. „Alles 23 aastat vana! Olin teda arvanud vanemaks. Noh, üks ta kõik! Ta on ev-luteri usku ja — mis mulle peasi — mulle väga odav tööjõud, sest et alles algaja. Vististi on ta väga vaene, et 90 krooniga kuul lepib. Kas oled nüüd rahul, pojuke?“

„Väga,“ ütles arst. „Täna sind nende teadete eest!“

Sydov viis kaardi tagasi ja istus jälle toolile.

„Tasuks selle eest võiksid mulle nüüd head nõu anda, mis ma oma majapidami-

sega peaksin tegema!“ ütles ta. „Ma ei jõua sellist viletsat majapidamist kaua enam kannatada. Juba lähemal võimalusel viskan ma selle viletsusehunniku, preili Elise, oma majast välja. Esiteks ei vaja matõesti tema põlatud nägu, mis mulle igapäev meelde tuletab mu elu hirmsamat aega, teiseks on ta kõikidega tülis ja kihutab minu vanadki teenijad üles. Ta tarvitab hirmsasti raha, on laisk ja ei näi oma õe lapsestki hoolivat, sest kuidas võiks muidu see võõras tüdruk minu last ravitseda ja hoida. Aga kelle pean ma tema asemele majja võtma?“

Sõber silmitses teda kaastundlikult.

„Õieti on siin olemas vaid üks tee: sina pead jälle abielluma!“ ütles ta ettevaatlikult.

Sydov noogutas.

„Jah. Palgalised majadaamid, kes loomulikult kõik varastavad, mis kinni pole naelutatud, kuna ma neid ei jõua valvata, minul küsimusse ei tule. Sugulasi mul ei ole — nii jääb abieliu viimaseks tarkuseks. Olen ju ka mure ja viletsusega vilunud,“ süngelt naeratus krimpsutas ta nägu, „ja pahemini kui seda olen näinud, ei või asi ju ka minna!“

Arst noogutas vaikides. Nähtavasti ei osanud ta selle kibeduse jaoks lepitavat sõna leida.

„Nüüd on ainult veel küsida: keda?“ lõpetas Sydov.

Kruse kehtas õlgu.

„Mina ei tea paraku kedagi, Arnd, Henny ja mina oleme sellest teemist juba tihti rääkinud; tahaksime sind meelsasti aidata õnnele, mida mees ju lõpuks ometi vajab, aga siin Wehrstadius on sulle raske sobivat naist leida.“

Teine tõstis pea kuklasse.

„Ma tänan õnne eest sel alal!“ tõrjus ta teravalt. „Mul on töö, millest aitab. Kui ma uuesti abiellun, siis sünnib see vaid sellepärast, et ma ei või sallida oma majapidamise põhjaminekut. Väga palju sellest, mis mu ema loonud, ei ole nüüdki enam päästetav. Peale selle on mul isakohused, millest ma täiesti ei või loobuda. Oma isiku jätaaksin ma teise abielu puhul kõige meelsamini täiesti kõrvale.“

„Noh!“ ütles Kruse naerdes. „Et leiduks mõni naisolend, kes valmis oleks sinu ja su majapidamisega abielluma ilma sinuta, ei usu sa küll isegi. Kas peab sel olen-dil ehk olema ka veel raha?“

„Ei!“ ütles Sydov külmalt. „Muidugi tarvitsaksin vabriku jaoks veel palju raha, aga minu arvestuse järele peab olema naine,

kellega abiellun, õige vaene. Ta peab oma rippuvust iga päev tundma, küll ta siis täidab oma kohused.“

„Kadestamisväärne koht, mis sul on ära anda, armas Arnd,“ pilkas arst. „Olen uudishimulik, millega see eksperiment lõpeb.“

„Mina ka!“ mõõnis Sydov samuti naerdes. „Muidugi teatan sulle seda esimesena, kui olen valinud. Peaksid sina aga vaheajal leidma mulle paraja olendi, siis teata seda mulle viibimata. Tasun ausasti!“

5.

Väike majaanr tuli nüüd õige tihti oma ristipoega vaatama ja majahärra rõõmustas sellest, teda ka mitte nokkimata jättes magneedi suhtes, mis teda villasse tõi. Veel enam põhjust pilkamiseks andis talle aga ta prokurist, kes nüüd peaegu igal lõunal aias rändas, kus preili von Amelang väikest Dieterit söidutas. Kui Sydov kord Schröderit nägi linnast tulevat, lilled siidipaberiga käes, ei olnud ta lõbul enam piiri.

„Mees, Schröder!“ ütles ta. „Tehke mulle see meelega ja ärge vähemalt sel aastal lollust tehke. Peaksin ometi teile teie noore abieliu jaoks sisustama tuipesa ja te teate, kui vähe mul praegu raha on!“

„Härra Sydov,“ ütles Schröder etteheitvalt, „kas peaksin sellistel põhjustel oma hilisest õnnest loobuma?“

„Jah! Sellistel ja veel teistel põhjustel peate loobuma igast mõttest niinimetatud õnnele. Teil pole ju aimugi, millise koorma te omale noore, ilusa naisega kaela võtate, vana sõber.“

„See oleneb ju ometi kõik vaid isikust,“ julges mees vaielda.

„Ei, mitte sugugi! Kõik naised on ühesugused ja mehed on küllalt nii rumalad, et seda ei märka. Noh, tehke, mis te ei või jätta tegemata. Aga ärge tulge pärast kaebuste ja hädaldamistega.“

Härra Schröder ei oleks end vististi mitte tagasi hoida lasknud ilusat neitut kosimast, sama vähe kui dr. Krusegi, kes kuidagi ei jõudnud oma kavatsust täide saata ja preili von Amelangile tunnistada, et ta temaga abielludes võiks saada väga õnnelikuks.

Novembri lõpul juhtus Sydovi villas niimelt hirmus katastroof. Majahärra kuulis juhuslikult, et preili Elise kõigile kaubamuretsejaile palju raha võlgnes, kuigi ta alati rikkaliku majapidamiseraha sai. Ja Sydov ajas ta minema. Preili Elise tegi küll hirmsat kära, kuid pidi end lõpuks

ometi Sydovi kindla ja paendumata tahte alla paenutama.

Majast hoovas läbi nagu vabanemine, kui majauks selle punapealise daami fja ta arvutute pakkide järele viimast korda oli kinni läinud. Esimene ühine lõunasöök, kus preili Voigt puudus, möödus esmakordselt kooskõlalikult ja käratult. Tuli nagu isenesest, et toatüdruk iga küsimusega pöördus preili von Amelangi poole, kes ju ainus daam oli lauas. Tema vaiksed, rahulikud korraldused hoidsid kõik eeskujulikus korras. Sydov oli esialgul võõrastavalt temale vaadanud. Siis aga nähes, kui hästi preili oma asja oskas, laskis ta temal rahulikult tegutseda. Kuid päev otsa näis ta olevat väga mõtlik.

Tööaja lõpul läks ta peakontorist läbi ja ka kõnetas siin-seal mõnda ametnikku. Nõnda jõudis ta lõpuks ka preili von Amelangi platsi juurde.

„Paluksin teid töö lõppedes tulla minu töötuppa,“ ütles ta viisakalt.

Preili noogutas pead. „Kuulen, härra Sydov.“

Arvates, et peremees tahab talle järgmiseks päevaks anda mõne ülesande, võttis ta kell 5 kirjabloki ja pliiatsi ning astus peremehe töötuppa.

Kiire naeratus lendas üle Sydovi näo preili töövalmsust nähes.

„Ei!“ ütles ta. „Ma pole teid oma juurde palunud äriasjus, preili von Amelang.“

Talükkas preilile tugitooli valmis ja võttis ise jälle kirjutuslaua ees istet.

„Kõigepealt pean vabandust paluma, et teid üldse oma juurde tulekuga vaevasin ja mitte ise teie juurde ei läinud, aga ma ei leidnud mujal sellist võimalust teiega nii eksitamatult rääkida kui siin,“ algas ta, kui preili oli istet võtnud.

Siis jätkas ta:

„Teie teate, et ma täna oma majas valitsevale võimatule seisukorrale olen lõpu teinud. Nüüd aga olen ma suurimas äparduses, sest minu majapidamine nõuab loomulikult asjatundlikku juhatust; eriti peab keegi vastutuse lapse eest oma peale võtma. Suur ohvrimeel, mida teie seni olete ilmutanud poisi vastu, aga ka kindlus, kuidas teie teenijaid käsitate, nagu seda mulle vana Marie on jutustanud ja ma ise täna lõunal nägin, on mulle nüüd toonud mõtte, kas teil ei oleks kalduvust oma kontoritegevust vahetada kodumajapidamisega. — Majadaamiseks oleksite teie küll liig noor, sest siis hakkaks kogu Wehrstadt meist varsti kõikisugu jutte vestma,

aga ma paluksin teid kaalutlusele võtta, kas te ei tahaks saada Dieteri teiseks emaks.“

Ta peatas oma rahuliku kõne, sest noor preili, kes teda kuulnud kasvava võõrastusega, oli ta viimaste sõnade puhul äkki tõusnud ja vahtis teda tarretult, nagu oleks ta teda arvanud vaimuhaigeks.

Sydovgi tõusis.

„Teie üllatus on täiesti põhjendatud, preili von Amelang. Aga ma palun teid minu pakkumise vormis ja lüheduses mitte näha haavamist. Ma ei oska seda, mida tahan ütelda, teisiti väljendada. Teie võiksite, kui minu ettepanekuga lepikste, elada täitsa iseseisvat, muretu elu lugupeetud kohal; laps ja majapidamine oleks täiesti teie käsutada ja te võiksite kui ise oma perenaine vabalt tegutseda ja valitseda. Ainult minu isikul pole sellega tegemist. Mõistagi oleksin ma alati valmis teile nõu andma ja teile kaitset pakkuma — o m a soove mul ei ole. Teie kannaksite minu nime, kuid mingisuguseid isiklikke kohuseid minu vastu teil ei oleks.“

Järgnes sügav vaikus. Kui Sydov oli oodanud segadust või kohmetust, siis ta pettus. Preili silmitses teda tõsiselt vaikides ja uuris ta nägu. Viimaks ütles ta rahulikult:

„See on nii raskekaaluline otsus, mis pean tegema, härra Sydov, et pean teilt paluma mõtlemiseks aega.“

„Muidugi,“ mõõnis Sydov viisakalt. „Kuid ma tahaksin veel ütelda, et mulle see asi on tungiv. Kui teie, nagu loodan, võiksite jõuda soodsale otsusele, siis sooviksin, et meie ühendus saabuks juba nelja nädala pärast.“

„Vastan teile homme samal tunnil,“ ütles noor preili rahulikult, kummardas ja lahkus.

6.

Veel samal õhtul külastas dr. Kruse Sydovit jälle kord ja imestas silma nähes, et leidis ta nii heas tujus. Ta oli preili Voigti tagandamisest juba kuulnud, sest see oli linnas juba külastanud kõiki tuttavaid ja seal oma õemehe peale kaevanud.

„Soovin õnne!“ ütles ta. „Võid tänada Jumalat, et sest hüsteerilisest kassist vabanesid. Aga mis saab nüüd siin sinu kodust?“

„Kavatsen nelja nädala pärast abielluda,“ vastas Sydov nii rahulikult, nagu oleks ta rääkinud mõnest kaugelolevast asjast.

„Ha!“ jäi arst põnevalt kuulama. „Sa oled siis oma eksperimendi jaoks tõesti juba leidnud objekti?“

„Olen, ja pealegi veel väga sobiva!“

„Ja kes on see kahetsusväärne daam?“

„Sinu ja Schroderi armastus: preili v. Amelang.“

Dr. Kruse kargas toolilt jalule.

„Usun, et oled hulluks läinud, Arnd! Kas peab see olema nali?“

„Mitte sugugi. Tema istus siin umbes kahe tunni eest sinu kohal ja ma teatasin talle oma kavatsuse. Vormi pärast, mida ta tunneb, laskis ta enesele anda mõtlemissaja, kuid kindel on, et ta ütleb jah.“

Arusaamatult silmitses sõber ta nägu.

„Arnd,“ ütles ta viimaks, „kas sa siis tõesti võiksid selle ilusa, targa ja noore inimlapse nii südametult oma tülja elu külge siduda?“

„Võin,“ vastas Sydov külmat. „Muidugi on mul kahju, et ma sulle põigiti ette astun, aga see preili sobib eriti minu otstarbeks, sest tal on takti ja enesevalitsust ja kindlasti hoolitseb ta lapse eest.“

„Ja mis pakud sina talle selle vastu?“

„Muretu elu, mugava, kütkestamatu olemise, vabastuse ametiorjusest ja paljuihaldatud tiitli „proua“.“

Arst jooksis toas ägedas ärevuses edasitagasi.

„Seda ei või ega tohisa teostada, Arnd,“ vannutas ta. „Su õnnetus on su teinud kaledaks, isegi halastamatuks naiste vastu, aga see preili ei ole tõesti selleks loodud, et ta oma õdede patu pärast peab kannatama. Temal on õigus õnne peale, mida sa temalt ei tohi röövida, kui ta tõesti — olgu elutundmatusest või hädast — sinu egoistliku ettepaneku vastu võtab.“

„Seda ta teeb! Selles ole kindel!“ ütles Sydov rahulikult. „Tema elutundmatust ei võigi nii suur olla; olen teda täna esimest kord õieti vaadelnud: ta on tõesti ilus. Noh, neiu sellise välimusega ja hea oskusega ei poe tõesti põhjusetult kuhugi nurka. Mul ei ole mõtetki ta eelelu uurima hakata; kui tal pole üsna puhast südame-tunnistust, küll ta siis minu kindlat katusealust oskab hinnata.“

„Sa oled kala!“ hüüdis dr. Kruse ja astus ta juurde. „Aga mõtle minule: sina ise pead selle roima pärast, mida kavatsed toimida, kõige raskemini kannatama!“

„Mina ei näe selles mingisugust roima!“

„Ometi! Mis sa nüüd külmalt arvustades kavatsed, on kõige hullem roim abielu mõtte ja vaimu vastu, kõige vanema, looduse ja Jumala poolt määratud inimõiguse vastu. See maksab ennast kätte ja peabki maksma!“

„Sinu ähvardav ennustus mind ei hirmuta, armas Kurt; ta on mõistetav, kuna sa miao tulevase naise vastu ise suurthuvi tunnend. Ma ei takistaks sind ka teda võitmast, kui minu lugu ei oleks sinu omast pahem. Sinul juhib su õde sinu korralikku majapidamist ja sa ei kaota midagi, kui sa ei abiellu. Oma väikesest õnnetust armastusest minu tulevase naise vastu saad kergemini jagu, kui oma sõpruse minult temale üle kannad. See on lohutud, millega ma ka Schröderi suhtes lepin,“ lõpetas ta naeratades.

„Ma loodan veel ikka, et ta sulle teenitud „ei“ ütleb. Neiu, kes enesest lugu peab, et tohiks vaadatagi mehele, kes arendab sinusuguseid mõtteid,“ ütles arst pa-haselt.

„Ära seda looda! Neiud tema seisusest ei loobu kindlast elujärjest, kui nad ka kas või vanapagana vanaema peaksid kauba-pealseks võtma.“

„Kui ta seda tõesti teeb, siis muidugi on sõbrad talle hädavajalikud.“

„Olgu nii! Sinu ja Schröderi taoliste majasõprade vastu pole mul midagi — ja sa pead möönma, et ükski abielumees ei või olla kannatlikum.“

Kruse mõtiskles. Siis ütles ta kindlasti:

„Ma lähen nüüd preili von Amelangi juurde ja hoiatan teda läbematu otsuse eest.“

„Tee seda!“ noogutas Sydov. „Siis peab ta sulle ütleva, et ma teda sugugi pole jätnud kahe vahele, et ma oma isiku sees abielus täiesti mängust välja jätan. Kuid see teeb ta vististi kohmetuks, kui tahad teda eestseisjatada.“

„Ma hoiatan teda igal puhul!“

„Seda võid teha. Nüüd aga läita rahu-piip; mina ei taha selles asjas eneselt röövida lasta rahulikkust.“

„Täna tänaseks. Tahan lahkuda!“ tõrjus Kruse.

„Minu vana poiss, mine oma targa õe juurde ja lase enesele ütelda, et kõik maailma naised koos ei vääri meeste sõprust,“ ütles Sydov ja jättis sõbra suure südamlikkusega jumalaga.

7.

Järgmise päeva veetis ta rahulikult. Kui preili v. Amelang pärast kontoritunde tema tuppa astus, tõusis ta ja läks temale mõne sammuga vastu. Preili ei võtnud pakutud istet vastu, vaid jäi, käsi kergesti tooli toele toetades, temast pisut kaugemale seisma.

(Järgneb).

Tõtt ja nalja.

Allüürniku päevikust.

Ungari kirjanik Laszlo Gömöri.

24. augustil.

Üürisin täna toa Kääbuse tänaval. Üür on 50 shillingut kuus, peale selle tuleb veel maksta 6 shillingut elektri eest, 5 shillingut voodipesu pesemise eest ja 8 shillingut teenimise eest. Pesu-kausi ja vee muretseb majaproua, käterätik peab mul olema endal, Jumalaga jättes küsis majaproua, kas ma palju kodus viibin, sest tal olnud kord allüürnik, kes hommikul hilja tööle läinud ja õhtul varakult koju tulnud. Mina lubasin kodunt lahkuda vara ja koju tulla hilja.

26. augustil.

Tulin koju õösel kell 11 ja hakkasin kohe riidesid lahti võtma. Kaks minutit hiljem tuli tuppa teenija ja ütles, proua paluvat rütem voodisse heita, sest et muidu palju elektrit kuluvat. Ma nõõrsin ühel ajal parema käega parema ja pahema käega pahema jala saapa nõõrid lahti.

28. augustil.

Majaproua laskis mulle ütelda, ärgu ma õösel voodis nii ihhi ennast pöörgu, sest see lõhkuvat madratsit. Ma võlsin madratsi ja heitsin traalvõrgule magama.

29. augustil.

Eile hommikul avasin ma riidetudes kaks või kolm korda riidekapi ukse ja panin selle siis jälle kinni. Sellepeale hüüdis mu majaproua vihaselt, ärgu ma tema mõõbleid rikkugu. Samal ajal avaldas ta mulle mitte just valitud sõnadega oma meelepaha selle üle, et ma pesedes vett pörandale pritsivat. Täna hommikul läksin ma vanaema juurde ennast pesema.

30. augustil.

Majaproua palus mind mõne nädala õõbida vannitoas. Tema onu olla maalt talle külaliseks tulnud ja pidavat nüüd magama minu toas. Et kahele toolile asetatud triikimiselaud, mis mulle vannitoas oli asemeks, liig kitsas oli, siis kukkusin sellelt mitu korda pörandale: siis koputas äge majaproua uksele ja palus mind mitte niipalju kõra teha, mis kogu maja ekstitavat. Sellepärast tõmbasin supelpüksid jalga ja heitsin vanni.

1. september.

Maksin üüri septembri kuu eest. Toa eest nõudis majaproua 56 shillingut kaubeldud 50 shillingu asemel. Minu sellekohasele küsimusele vastas ta, et toa eest ühes vanni tarvitamisega igal pool tuleb rohkem maksta!

Perekonnarinne.

Vene kirjanik Mihhail Soshtshenko.

Iuhtus hiljuti rumal lugu. Kodanik Vassiili Ivanovitsh tuleb koju, tahab avada oma korteri ust — see on seest lukus.

„Manjushka,“ hüüab ta, „Manjushka, mina olen see — ava omei!“

Ei mingit vastust.

„Manjushka,“ hüüdis ta veel kord, „Manjushka!“ Äkki kuuleb ta ukse taga Mishka Botshkovi hääli. Mishka Botshkov on ta allüürnik. Ta hääli hüüab ärevalt:

„Kannata veel minut, Vassiili Ivanovitsh — kohe avan ukse!“

Vassiili Ivanovitshil on tunne, nagu oleks talle kaidkaga pähe löödud. Ta pörkab uksele.

„Silmapiilk avage — silmapiilk!“

„Mis sa pörutad, Vassiili Ivanovitsh? Kannata minuit.“

Vassiili mõirgab:

„Sina tohid enda minu naisega luku taha panna ja mina ei tohi pörutadagi? Silmapiilk ava või ma teen mürtsu!“

Allüürnik Mishka jääb rahulikuks ja ütleb:

„Kas sa siis ei jõua kannatada? Istu kõõgi kõivale toolile. Aga ära viska sealt maha tuletikke, mis ma sinna panin, et saad valgust vähe. Nii hoolitse enda eest. Aga narr oled sa alati olnud ja narriks sa jäädk!“

„Olgugi ma narr, aga ma toon nüüd politsei!“

Ja ta jookseb tänavale kordnikku tooma.

Kordnik mõtiskleb ja ütleb:

„Põhjalikult vaadates pole seal midagi iseäralist olemas. Kõik on korras ja midagi erakorralist ei sünni. Minge oma korterisse tagasi. Ehk saate nüüd tuppa.“

Vassiili Ivanovitsh läheb jälle üles.

Poole tunni pärast avab Mishka Botshkov ukse.

„Palun tuppa tulla,“ ütleb ta.

Kodanik Vassiili Ivanovitsh tormab kui meeletu tuppa. Kohkub. Paks suits ripub eesriietes, vaip on kaetud paberilipakatega, igal pool seisavad aktimapid; pliiaatsiotsad, paberid. Laua ümber aga seisavad seitse inimest. Peale tema naise ja Mishka Botshovi veel kolm naist ja üks mees. Nad kõik kirjutavad kibedasti kantselipaberile. Nähtavasti on olnud koosolek, Vassiili Ivanovitsh ei saa sellest aru. Kõik silmitsesvad teda. Äkki tõuseb esimees, allüürnik Mishka Botshkov, kummardab laua kohale ja tahab naeruhoo otsse lämbuda.

„Vabandage, kodanik Vassiili Ivanovitsh,“ hüüab ta viimaks naeruhoo vahele, „tähtsime nimelt oma statistika jaoks meelsalt teada, kuidas abielumehed sellistel kordadel endid ülal peavad.“

Vassiili seisab üksikult selle naeru keskel.

„Kui siln peeti koosolekut,“ ütles ta, „siis pidi see varem teada antama. Vähemalt oleks pidanud uksele olema sellekohane sedel. Ja üldse — kui suitsetakse, tuleb aken lahti hoida, muidu muutub õhk halvaks.“

Eriteadlane.

„Ja mis ütles eriteadlane teid läbi vaadates?“

„Tema tegi ainult „hm“.“

„Ja mis see tähendas?“

„Kümme krooni!“

„Teie amet?“ küsis kohtunik.

„Puukaupmees,“ vastas kaebalune.

„Mis — puukaupmees?“ imestab kohtunik.

„Jah,“ seletab mees. „Müün tänaval — tuletikke!“

Puud.

Elumaja — vangimaja,
kui puud puuduvad ta ümber,
aga Eedeni elamu,
kui puud ümbruse ehivad.

M. J. Eisen

Vene tänaval nr. 13.

**Suuskade ja
suusatarvete müük:**

**Murdmaa-
Telemark-
Karpaat-
Võistlus-
Laste-**

Suusad

paremateli kodumaa
meisritelt ja vabrikutelt.

Suusasaapad

mustad, kollased, hülgenahast, hästi
painduvad.

Kepid

pilliroost ja puust.

Sidemed

Siukola, Hvittfeldt, Bergendal ine.

Suusamäärded

Iko, Kaitseliidu, soome, norra.

Mütsid

norra ja soome mudelid.

Kindad

nahast, sooja voodriga ja ilma.

**Suuskade korrastamine, paran-
damine, sidemete külgepanek,
määrimine.**

Suuskade asjatundlik valik.

Odavad hinnad.

Suusa eriäri VENE TÄNAV 13

FOTO-ATELJEE

Parikas
TALLINNA

Kuninga tän. 1

Moodsad kunstilised
portreed, grupid, suurendused.

Tehnised ja reklaam-võtted.

Fotoamatööride võtete asjatund-
lik väljatöötamine.

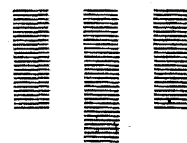

Möödukad hinnad.

„Romaani“

¼ aasta tellijaid, kelle tellimine
lõppeb nr. 6, palume tellimist
uuendada aegsasti, et ei tu-
leks saatismises vahet.

Tellimishinnad on teisel kaa-
neküljel.

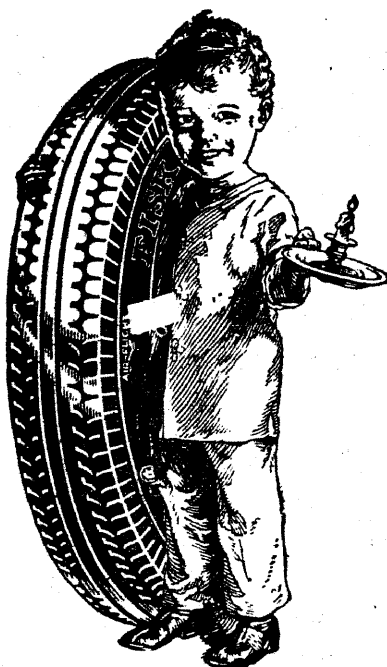
„Romaani“ talitus.

FISK

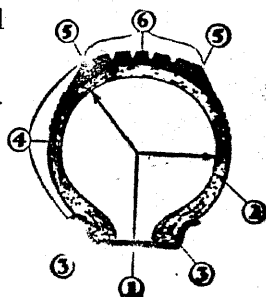
Air Flight (õhutsõidu)

võhimõttel ehitatud

**auto- ja mootorratta kummid omavad 7 eri-
parimust:**

- 1) Avaram õhukoobas, kui ühelgi teisel auto-kummil; .
- 2) Ühtlane ning elastne All-Cord kude ;
- 3) Mitme kimbu traatidega kõvendatud kummi-serv ;
- 4) Suurendatud küljepind võimaldab pehme sõidu
- 5) Kummi jooksupind on põia laiune ;
- 6) Libisemishädaohuta jooksupind ;
- 7) Air-Flight kummide ta-sakaalustatud ehitusviis.

Peaesindaja :

O/Ü. TILGA & Co.

Tallinn, Vene tän. nr. 13.

Telefon 487-18

**Time To Re-tire
GET A FISK!**

TRADE MARK REG. U.S. PAT. OFF.

Müüjad:

TARTUS: A.-S. Jaan Maim, Poe tän. 9, telef. 4-71.

NARVAS: N. Mägi, Peetri plats, telef. 1-06.

JÕHVIS: Aleks. Schmidt, telef. 6.

RAKVERES: Paul Falk, Adamsoni tän. 6, telef. 3-03.

VALGAS: Vilh. Trauss, Kesk tän. 11, telef. 1-63.

TÕRVAS: Joh. Sillak, Valga tän. 1, telef. 61.

VÕRUS: Paul Laamann, Jüri tän. 5, telef. 54.

PÄRNUS: Karl Viks, Kuninga tän. 36, telef. 5-49.